ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Κατευθυντήριες γραμμές για Εκπαιδευτές και Διοικητικό Προσωπικό φορέων Εκπαίδευσης Ενηλίκων

συντάχθηκε από τους φορείς DVV, FOLAC και lernraum.wien

www.oed-network.eu

Σύνταξη και τελική επιμέλεια από τους:
Deutscher Volkschschul-Verband, DVV (Γερμανία)
FOLAC - Learning for Active Citizenship (Σουηδία)
lernraum Wien (Αυστρία)

Οι περισσότερες από τις καλές πρακτικές που παρατίθενται στις ακόλουθες σελίδες έχουν δημοσιευτεί από τους Kil, Monica, B. Dasch and M. Henkes. Outreach-Empowerment-Diversity: Collection, presentation and analysis of good practice examples from Adult Education leading towards an inclusive society. Bonn: Deutsches Institut für Erwachsenenbildung, 2013.

Έχουν συμπεριλιφθεί επιπλέον παραδείγματα από αναφορές επαγγελματιών και άλλων ειδικώνοι οποίοι συνέβαλαν με το σχολιασμό τους στα αρχικά στάδια σχεδιασμού της παρούσας έκδοσης.

Συντονισμός του έργου:
Ευρωπαϊκή Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων, EAEA
Rue d' Arlon 40, 1000 Βρυξέλλες, Βέλγιο

Σχεδιασμός και έκδοση:
Serena Gamba
www.serenagamba.com

©OED
Brussels, 2014

Με την υποστήριξη του Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης - 517734-LLP - 1-2011-1-BE-GRUNDTVIGGNW

"Αυτό το έργο χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα έκδοση αντιπροσωπεύει μόνο τις απόψεις των συγγραφέων, και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την όποια τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή."

Πίνακας Περιεχομένων

OED – ποιοι είμαστε;	σ. 5
Εισαγωγή	σ. 8
1. Μια Πρώτη επαφή: Ενημερώνοντας και προσεγγίζοντας εκπαιδευόμενους	σ. 11
2. Εργασίες Προετοιμασίας: Βρίσκοντας την ισορροπία μεταξύ των αναγνωρισμένων αναγκών των εκπαιδευομένων και των αναγνωρισμένων δυνατών τους σημείων	σ. 13
3. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον: Εμπλέκοντας τους εκπαιδευομένους στην τάξη	σ. 15
4. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον: Ενσωματώνοντας τους εκπαιδευόμενους σε διαρθρωτικό επίπεδο	σ. 22
5. Η διαδικασία μετάβασης πριν και μετά το τέλος προγράμματος	σ. 24
Αναφορές	σ. 28

Συνοπτική Παρουσίαση

Η εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί να αποτελέσει κλειδί για την κοινωνική μεταμόρφωση, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τις άδικες δομές εξουσίας, δίνοντας ευκαιρίες άμεσης συμμετοχής στους πολίτες και παλεύοντας κατά της περιθωριοποίησης. Το δίκτυο OED θέλει να συμβάλει στην ανάπτυξη της πολυπολιτισμικότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην προώθηση της ενεργού πολιτειότητας στηρίζοντας τις προσπάθειες να ενσωματωθούν οι φωνές των εκπαιδευομένων στα πλαίσια των φορέων εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς και κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές στόχο έχουν να υποστηρίξουν διοικητικό προσωπικό, διαμορφωτές εκπαιδευτικών προγραμμάτων και επαγγελματίες φορέων εκπαίδευσης ενηλίκων όταν εργάζονται με άτομα προερχόμενα από μειονεκτούσες, κοινωνικά και εκπαιδευτικά, ομάδες. Στηρίζονται σε παραδείγματα καλών πρακτικών που συλλέχθηκαν από 14 Ευρωπαϊκές χώρες και αντανακλούν τις εμπειρίες των εκπαιδευτών ενηλίκων που εργάζονται σε αυτό τον τομέα.

Τα πέντε κεφάλαια των κατευθυντήριων γραμμών ανταποκρίνονται στις πέντε διαφορετικές φάσεις επικοινωνίας μεταξύ του εκπαιδευτικού φορέα/παρόχου και του (πιθανού) εκπαιδευόμενου. Ξεκινάει με τις δραστηριότητες προσέγγισης των εκπαιδευομένων από τον εκπαιδευτικό φορέα, και επομένως και τους τρόπους αντιμετώπισης πιθανών εμποδίων στην συμμετοχή καθώς και στρατηγικές αντιμετώπισης αυτών των εμποδίων. Συνεχίζοντας στο επίπεδο της τάξης, οι γραμμές αυτές αποτυπώνουν τρόπους με τους οποίους οι επαγγελματίες μπορούν να απευθυνθούν στον εκπαιδευόμενο στο περιβάλλον της τάξης και επομένως να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή.
Υποθέτοντας ότι οι εμπειρίες των εκπαιδευομένων μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην αλλαγή των παρόχων εκπαίδευσης ενηλίκων στην ολότητά τους, το επόμενο κεφάλαιο διερευνά τη συμμετοχή των εκπαιδευομένων σε διαρθρωτικό επίπεδο, όπως η αντιπροσώπευσή τους σε οργανωτικές δομές των φορέων εκπαίδευσης ενηλίκων. Στο τελευταίο κεφάλαιο αποτυπώνονται κάποιες αρχές για την υποστήριξη της μετάβασης (των εκπαιδευομένων στον «έξω» κόσμο) μετά τη λήξη ενός εκπαιδευτικού προγράμματος.

Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές έχουν στόχο να ενημερώσουν σχετικά με προγράμματα προσέγγισης, ενδυνάμωσης και διαφορετικότητας που προσφέρονται από φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων καθώς και να βοηθήσουν την καθημερινή εργασία των επαγγελματιών (της εκπαίδευσης ενηλίκων). Τελευταίος, και ίσως πιο σημαντικός, στόχος είναι να συμβάλλουν και να ενθαρρύνουν έναν ζωτικής σημασίας διάλογο μεταξύ όλων των ανθρώπων που έχουν αφιερωθεί στην εκπαίδευση ενηλίκων – εκπαιδευτές, διοικητικό προσωπικό και εκπαιδευόμενοι.

OED - Ποιοί είμαστε;

OED σημαίνει Outreach (Προσέγγιση), Empowerment (Ενδυνάμωση) και Diversity (Διαφορετικότητα) στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Είναι ένα Ευρωπαϊκό δίκτυο Grundtvig που αποτελείται από 17 οργανισμούς από 14 χώρες. Στόχος μας είναι να απευθύνουμε την ανάγκη για προσέγγιση ανθρώπων που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες, και ειδικά μετανάστες και εθνοτικές μειονότητες. Επιθυμούμε να συμβάλουμε στην ανάπτυξη της πολυπολιτισμικότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην προώθηση της ενεργού πολιτειότητας στηρίζοντας τις προσπάθειες να ενσωματωθούν οι φωνές των εκπαιδευομένων στα πλαίσια των φορέων εκπαίδευσης ενηλίκων και στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και στην ενδυνάμωση των εκπαιδευομένων να γίνουν ενεργοί Ευρωπαίοι πολίτες.

Στα πλαίσια του προγράμματος, θέλουμε να

• παρέχουμε μια συλλογή και ανάλυση παραδειγμάτων καλών πρακτικών από όλη την Ευρώπη που να απευθύνουν τα ζητήματα της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της ενεργού πολιτειότητας,

• αναλύσουμε στρατηγικές προσέγγισης περιθωριοποιημένων ομάδων που χρησιμοποιούνται από κάποιους φορείς και να μεταφέρουμε αυτή την πληροφορία σε άλλους φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων ώστε να τους στηρίξουμε στην οργάνωση προγραμμάτων προσέγγισης,

• προωθήσουμε τη διαφορετικότητα/πολυπολυτισμικότητα στους φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων και στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα,

• αναπτύξουμε στρατηγικές ενδυνάμωσης βασισμένες στις καλές πρακτικές και στις εμπειρίες του δικτύου ώστε να ενεργοποιηθούν οι εκπαιδευόμενοι από περιθωριοποιημένα περιβάλλοντα,

• βελτιώσουμε τις εκπαιδευτικές μεθοδολογίες που αφορούν πολυπολιτισμικές ομάδες ώστε να ενδυναμώνουν τα άτομα αυτών και να εκδώσουμε σχετικές κατευθυντήριες γραμμές για τις μεθοδολογίες αυτές,

• βελτιώσουμε τους τρόπους διαχείρισης των φορέων εκπαίδευσης ενηλίκων μέσω της διαφορετικότητας/πολυπολιτισμικότητας και της δυνατότητας να ακουστούν οι φωνές των εκπαιδευομένων,

• δούμε πως το να συμπεριλάβουμε τις απόψεις των εκπαιδευομένων μπορεί να βελτιώσει την εκπαίδευση ενηλίκων,

• παρέχουμε προτάσεις χάραξης πολιτικής που θα αφορούν το ζήτημα της ενσωμάτωσης των περιθωριοποιημένων ομάδων, την ενδυνάμωσή τους και τη συμμετοχή τους στη δια βίου μάθηση,

• οργανώσουμε ένα Ευρωπαϊκό συνέδριο στις Βρυξέλες μέσα στο 2014 για να παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα.

Μέλη του δικτύου

EAEA – Ευρωπαϊκή Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Το δίκτυο για την Προσέγγιση – Ενδυνάμωση –Διαφοροποίηση συντονίζεται από το EAEA – την Ευρωπαϊκή Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Το EAEA είναι μια Ευρωπαϊκή ΜΚΟ με περίπου 116 οργανισμούς-μέλη σε 43 χώρες που εργάζονται στο τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων.

ΔΑΦΝΗ Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΑΦΝΗ ΚΕΚ), Ελλάδα

Το ΔΑΦΝΗ ΚΕΚ κυρίως σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις και εκπαιδευτικές δραστηριότητες που απευθύνονται σε κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες και ομάδες υψηλού κινδύνου (άνεργοι, κάτοικοι αγροτικών περιοχών, μετανάστες, ανύπαντρες μητέρες και Ρομά), ανταποκρινόμενοι στα καλέσματα Επίσημων Φορέων, τόσο σε Εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, είτε τοπικά μέσω οργάνωσης εργαστηρίων με στόχο την ευαισθητοποίηση.

Δανέζικη Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων – Danish Adult Education Association (DAEA), Δανία

Το DAEA είναι μια ένωση που προωθεί τη μη τυπική εκπαίδευση ενηλίκων μέσω της συνεργασίας, της πληροφόρησης και της ανάπτυξης. Το DAEA αντιπροσωπεύει 34 φορείς-μέλη.

Γερμανική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων - Deutscher Volkshochschul-Verband (DVV), Γερμανία

Η Γερμανική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων (DVV) είναι μια ομοσπονδιακή ένωση των 16 περιφερειακών ενώσεων των κοινοτικών κέντρων εκπαίδευσης ενηλίκων (Volkschoschulen, VHS).

Educational Disadvantage Centre EDC, St. Patrick´s College, Drumcondra, A College of Dublin City University, Ιρλανδία

Το Educational Disadvantage Centre (EDC), που βρίσκεται στο κτίριο του Τμήματος Εκπαίδετυσης, του Κολλεγίου St. Patrick´s έχει στόχο να συμβάλει στην καλύτερη δυνατή εφαρμογή εθνικών και διεθνών πολιτικών σχετικά με τις επιπτώσεις των κοινωνικών και οικονομικών δυσκολιών στην εκπαίδευση.

Εσθονική Ένωση Μη τυπικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων - Estonian Non-formal Adult Education Association (ENEA), Εσθονία

Το ENAEA είναι η ένωση των φορέων/παρόχων εκπαίδευσης ενηλίκων (74). Το ENAEA είναι κοινωνικός εταίρος του Υπουργείου Έρευνας και Τεχνολογίας.

FOLAC - Learning for Active Citizenship, Σουηδία

Το FOLAC είναι η προσωποποίηση της αποστολής των 150 λαϊκών πανεπιστημίων στη Σουηδία. Ο στόχος του FOLAC είναι η προώθηση της εκπαίδευσης για την ενεργή πολιτειότητα σε τοπικό, εθνικό, Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Γερμανικό Ινστιτούτο για την Εκπαίδευση Ενηλίκων – Κέντρο για τη Δια Βίου Μάθηση Leibniz German Institute for Adult Education - Leibniz Centre for Lifelong Learning (DIE), Γερμανία

Το DIE είναι ο κεντρικός φορέας έρευνας και πρακτικής της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων στη Γερμανία.

House of Science and Technology, Βουλγαρία

Το Vratsa είναι μια επιστημονική, πολιτιστική και εκπαιδευτική, εθελοντική, δημιουργική, επαγγελματική ένωση μηχανικών, επιστημόνων, εφευρετών, τεχνολόγων και άλλων επαγγελματιών και φοιτητών επιστήμης, τεχνολογίας και οικονομίας, που δημιουργήθηκε το1992 σύμφωνα με το νόμο για τις νόμιμες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

HYDRA Διεθνή προγράμματα & Συμβουλευτική - Hydra International Projects & Consulting, Τουρκία
Το HYDRA International Project & Consultancy Co., είναι ένας μη κερδοσκοπικός φορέας που δημιουργήθηκε με στόχο να παρέχει τεχνική, οικονομική και νομική υποστήριξη γνωστικά προσανατολισμένη, σύμφωνα με την πραγματικότητα και τις ανάγκες της χώρας μας, για όλους τους φορείς και τους οργανισμούς που έχουν σαν στόχο να παρέχουν βιώσιμη ανάπτυξη τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο.

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης - International Organization for Migration (IOM), Αυστρία
Ο IOM, με έτος ίδρυσης το 1951, είναι ο ηγετικός διακυβερνητικός οργανισμός στον τομέα της μετανάστευσης και δουλεύει στενά με κυβερνητικούς, διακυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς εταίρους.

Συνασπισμός για την εκπαίδευση - La Ligue de l´Enseignement , Γαλλία
Το «La Ligue de l´enseignement» φέρνει κοντά πάνω από 30,000 ενώσεις 102 τμηματικών και 22 περιφερειακών ομοσπονδιών στη Γαλλία με κοινό στόχο την εκπαίδευση υπεύθυνων πολιτών που ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους, κάνουν ολοκληρωμένη χρήση των δικαιωμάτων τους και είναι ενεργοί στην κοινωνία δυναμώνοντας το δημοκρατικό, ανθρωπιστικό και κοινωνικό της χαρακτήρα. Αυτές οι ενώσεις εργάζονται επίσης συλλογικά κατά των ανισοτήτων ώστε να συζητήσουν και να χτίσουν μια πιο δίκαιη και ανεξάρτητη κοινωνία.

lernraum Wien, Αυστρία
lernraum.wien – Το Ινστιτούτο για την Πολυγλωσσία, την Ενσωμάτωση και την Εκπαίδευση είναι το τμήμα έρευνας του Wiener Volkshochschulen (VHS Wien).

Κίνημα για την Ειρήνη, τον Αφοπλισμό και την Ελευθερία - Movimiento para la Paz el Desarme y la Libertad (MPDL), Ισπανία
Το Movimientopor la Paz, el Desarme y la Libertad - MPDL, είναι ένας οργανισμός που διευθύνεται από ένα διοικητικό συμβούλιο που διευθύνει η πρόεδρος του MPDL, κα Francisca Sauquillo. Η πρόεδρος, η/ο γενική/ος γραμματέας και τα υπόλοιπα μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των μελών, το οποίο είναι και το κύριο διευθύνον όργανο του οργανισμού.

Το Φιλανδικό Ίδρυμα για την Δια Βίου Μάθηση - The Finnish Lifelong Learning Foundation - Kansanvalistusseura (KVS), Φιλανδία
Το KVS υποστηρίζει τη μάθηση και οικοδομεί μια κοινωνία εκπαιδευομένων προσφέροντας τεχνογνωσία και υπηρεσίες. Το ίδρυμα, που ιδρύθηκε το 1874, συνεργάζεται με μεγάλο αριθμό επαγγελματιών της εκπαίδευσης ενηλίκων στη Φιλανδία και διεθνώς.

Εθνικό Ινστιτούτο για τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση Ενηλίκων - National Institute of Adult Continuing Education (NIACE), Αγγλία και Ουαλία
Το στρατηγικού πλάνο του NIACE μας δεσμεύει να υποστηρίζουμε την αύξηση του αριθμού των ενηλίκων που συμμετέχουν στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση στην Αγγλία και την Ουαλία, την Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο.

Ένωση Γυναικών Ρομά- Romani Association of Women DromKotarMestipen, Ισπανία
Το DromKotarMestipen είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που δημιουργήθηκε το 1999 από Ρομά και μη Ρομά γυναίκες με διαφορετικά χαρακτηριστικά και υπόβαθρο (ηλικία, ακαδημαϊκό επίπεδο, εργασία, κλπ).

Επισκεφτείτε το website του προγράμματος www.oed-network.eu για περισσότερες πληροφορίες (στα αγγλικά).

Εισαγωγή

Πλαίσιο

Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει άνιση. Παρόλο τις πολλές προσπάθειες, μέλη μειονοτήτων, ενήλικες με χαμηλό εκπαιδευτικό υπόβαθρο και άλλες ομάδες που είναι υπο-εκπροσωπούμενες στην κοινωνία παραμένουν υπο-εκπροσωπούμενες και στην εκπαίδευση ενηλίκων[1]. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση είναι εμφανώς συνδεδεμένη με τη συμμετοχή στην κοινωνία, με τη δυνατότητα δηλαδή να κάνεις τη φωνή σου ν' ακουστεί. Συνεπώς πιστεύουμε ότι το να εργαζόμαστε ώστε ο κόσμος που προέρχεται από περιθωριοποιημένες ομάδες να εμπλακεί στην εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί προτεραιότητα για τους εκπαιδευτές ενηλίκων καθώς σημαίνει ότι εργαζόμαστε για μια δίκαιη κοινωνία που δεν αποκλείει κανέναν. Υπάρχουν τέσσερις έννοιες που φαίνεται να έχουν απόλυτη συνάφεια με αυτού του είδους τη δουλειά: διαφορετικότητα/πολυπολιτισμικότητα, προσέγγιση, ενδυνάμωση και ενεργή πολιτειότητα.

Το ΟΕΔ εστιάζει σε ανθρώπους που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη την εκπαίδευση ενηλίκων.

Μια σύντομη ματιά σε στοιχεία σχετικά με το οικονομικό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο πολλών Ευρωπαίων μπορεί να μας δώσει μια εικόνα των ατόμων που έχουμε στο μυαλό μας όταν μιλάμε για ανθρώπους που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη την εκπαίδευση ενηλίκων.

• Η εκπαίδευση αποτελεί μεγαλύτερη ανάγκη όπου η οικονομική κατάσταση είναι ασταθής.

Τουλάχιστον 20 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν υπό εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες (συνθήκες φτώχειας) λόγω έλλειψης πόρων[2]. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 120 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ (24,2 %) βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και σχεδόν το ένα τέταρτο του πληθυσμού δεν έχει ολοκληρώσει το ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (για τα ελληνικά δεδομένα αφορά το λύκειο)[3].

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συγκεκριμένοι πληθυσμοί – για παράδειγμα οι Ρομά – βρίσκονται σε εξαιρετικά δύσκολη θέση: τα δύο τρίτα είναι άνεργοι/-ες, μόνο ένα στα δύο παιδιά πηγαίνει στο νηπιαγωγείο και μόνο το 15% ολοκληρώνει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση[4].

• Η εκπαίδευση χρειάζεται όταν οι άνθρωποι έχουν ελάχιστη ή καθόλου φωνή στα πλαίσια της δημοκρατίας. Η εκπαίδευση χρειάζεται να υποστηρίζει τις διαφορετικές μορφές της δημοκρατίας.

Από τη μια πλευρά η συμμετοχή στα παραδοσιακά όργανα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας π.χ. εκλογές όλο και μειώνεται καθώς οι πολίτες νιώθουν ότι δεν επηρεάζουν μέσω αυτών των τρόπων συμμετοχής. Από την άλλη παρατηρούμε νέες μορφές και τρόπους διαμαρτυρίας και αιτήματα για δυνατότητες συμμετοχής, όπως τα κινήματα Occupy παντού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κοινωνικά ή εκπαιδευτικά μειονεκτούσες ομάδες έχουν την ανάγκη και το δικαίωμα να ακουστούν και να έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που τους διευκολύνουν να συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη της κοινωνίας μας και να παίρνουν μέρος σε συζητήσεις σχετικά με το πώς να αντιμετωπίσουν τις προσωπικές τους αλλά και τις κοινές μας προκλήσεις, σε τοπικό, εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΟΕΔ – Τι εννοούμε όταν λέμε Προσέγγιση, Ενδυνάμωση, Διαφορετικότητα και Ενεργή Πολιτειότητα

Προσέγγιση

Η έννοια της προσέγγισης δείχνει ότι η εκπαίδευση δεν είναι απλά κάτι που οι άνθρωποι πηγαίνουν και παίρνουν, αλλά ένα αγαθό που πρέπει να είναι διαθέσιμο στον οποιοδήποτε, όπου και να βρίσκεται και για οποιαδήποτε ανάγκη έχει. Ο Paulo Freire[5] επικρίνει αυτό που ο ίδιος ονομάζει «τραπεζική αντίληψη της εκπαίδευσης» στο οποίο βλέπει τους δασκάλους μόνο να μεταφέρουν γνώση, βγάζοντας ανακοινώσεις και δίνοντας εντολές και στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζονται σαν απλά δοχεία για συγκεκριμένες προκαθορισμένες γνώσεις[6]. Η αντίληψη του Freire βάζει στο στόχαστρο την ίδια τη φύση της μεταβίβασης της γνώσης: γνώση η οποία ορίζεται από τις ελίτ οι οποίες αποφασίζουν τι είναι «χρήσιμη γνώση» και τι άχρηστη. Η προσέγγιση, σαν μια πρωταρχική έννοια, είναι το αντίθετο: η εκπαίδευση γίνεται η ίδια διαθέσιμη στους ανθρώπους με διάφορους τρόπους. Κατά τη διαδικασία της μάθησης, η νέα γνώση παράγεται από κοινού. Επομένως τόσο ο ρόλος των εκπαιδευτών όσο και των φορέων αλλάζει – δεν εκπροσωπούν πλέον ένα μονολιθικό σύστημα που «σερβίρει» και συντηρεί γνώση – ομοίως και ο ρόλος των εκπαιδευομένων. Και οι δύο πλευρές συνεργάζονται για να παραχθεί νέα γνώση. Ο όρος προσέγγιση, παρόλα αυτά, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και με υπεροπτικό τρόπο: 'εμείς οι από μέσα, που γνωρίζουμε, προσεγγίζουμε αυτούς που δεν γνωρίζουν'. Αυτό σημαίνει ότι οι φορείς και οι εκπαιδευτές χρειάζεται συνεχώς να αναστοχάζονται κριτικά σχετικά με το ρόλους τους, το πρόγραμμα/τους στόχους τους και τη θέση τους.Η πρόκλησή μας είναι να δώσουμε πρόσβαση στην εκπαίδευση ενηλίκων σε αυτούς που βρίσκουν εμπόδια στη συμμετοχή τους, με τους δικούς τους όρους και χωρίς να πατρονάρονται.

Ενδυνάμωση

Η ενδυνάμωση ως έννοια μας έρχεται από τη δεκαετία του '30 με τα προγράμματα εκπαίδευσης στην κοινότητα, το κίνημα για τα πολιτικά

δικαιώματα και καθώς και τις πρωτοβουλίες κινημάτων βάσης. Ο Βραζιλιάνος παιδαγωγός Paolo Freire (Η αγωγή του καταπιεζόμενου) παίζει καθοδηγητικό ρόλο τόσο σε θέματα κοινωνικής και ψυχολογικής φύσης καθώς επίσης και στην εκπαίδευση.

Όρος αμφιλεγόμενος όπως η έννοια της διαφορετικότητας, η ενδυνάμωση μπορεί να εννοηθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους από πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους. Συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων δεν έχουν δύναμη ούτε αντιπροσώπευση στην κοινωνία λόγω διαφόρων παραγόντων που περιλαμβάνουν πολιτισμικές προκαταλήψεις, διακρίσεις και ανισότητα. Ο στόχος της ενδυνάμωσης δεν είναι ωστόσο να παραχωρηθεί η εξουσία σε αυτές τις ομάδες με μια πατερναλιστική λογική αλλά αυτοί οι άνθρωποι να ενεργοποιηθούν και να διεκδικήσουν αυτές τα δικαιώματα και τις δυνάμεις από μόνοι τους. Ο Jesse Jackson, ένας από τους σημαντικότερους ακτιβιστές για τα πολιτικά δικαιώματα στις ΗΠΑ λέει: «Μπορεί να μην ευθύνεσαι που βρίσκεσαι κάτω, αλλά είναι δική σου ευθύνη να σηκωθείς». Στα πλαίσια του δικτύου OED αντιλαμβανόμαστε στην ενδυνάμωση με αυτό ακριβώς τον τρόπο. Για άλλη μια φορά φαίνεται δύσκολο το να μην πέσεις στην παγίδα μιας πατερναλιστικής συνήθειας που μπορεί να αποδοθεί περιληπτικά στην φράση «θα σε ενδυναμώσουμε εμείς», διατηρώντας έτσι τις ομάδες αυτές σε μια κατάσταση ανασφάλειας και εξάρτησης από μια 'χείρα βοηθείας'. Το περιεχόμενο της μαθησιακής διαδικασίας πρέπει να αποφασίζεται από τους ίδιους τους εκπαιδευομένους. Ενδυνάμωση για εμάς σημαίνει να παρέχονται τα εργαλεία για αυτό-ενδυνάμωση και να έχουμε συνέχεια αντίληψη της σημασίας του κριτικού αυτό-αναστοχασμού τόσο από την πλευρά του εκπαιδευτή ενηλίκων όσο και από αυτή των εκπαιδευομένων. Αυτό υποδηλώνει ότι ο κριτικός αναστοχασμός και η (κριτική) ανάλυση της προσωπικής κατάστασης του εαυτού μας είναι από μόνα τους εργαλεία ενδυνάμωσης.

Ο κριτικός αναστοχασμός σχετικά με τις δομές εξουσίας μέσα στην κοινωνία είναι ικανός να οδηγήσει στην δημιουργία στρατηγικών για την αλλαγή. Επομένως η ενδυνάμωση συνεπάγεται μια ισότιμη κατανομή του ρόλου του εκπαιδευτή και του εκπαιδευόμενου, και με τις δύο ομάδες να είναι και εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι ταυτόχρονα. Η υπόθεση ότι καμία γνώση δεν αξίζει περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη γνώση στα πλαίσια των δραστηριοτήτων ενδυνάμωσης θα πρέπει να αποτελεί βασική αρχή (σε αντίθεση με τη ισχυρή φύση που αφορά την πηγή και τη μετάδοση συγκεκριμένων ειδών γνώσης μέσα στα αποκαλούμενα κατεστημένα εκπαιδευτικά πλαίσια). Η εκπαίδευση στα πλαίσια της ενδυνάμωσης θα πρέπει επίσης να είναι απελευθερωμένη από τη λογική της μέτρησης των αποκαλούμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Διαφορετικότητα

Η έννοια αυτή σημαίνει ότι αποδεχόμαστε και αναγνωρίζουμε τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων σε σχέση με τη κοινωνική τους θέση, τα θρησκευτικά τους πιστεύω, τις γλώσσες που χρησιμοποιούν, το φύλο τους, την καταγωγή τους, την ηλικία τους και το σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Η έννοια της διαφορετικότητας είναι σημαντική και μπορεί να χρησιμοποιηθεί θετικά ως μία μέθοδος για να κάνουμε τις διαφορές εμφανείς και λειτουργικές και για να τις αγαπήσουμε – και σε κάποιες περιπτώσεις να εργαστούμε πάνω στις πηγές των διαφορών αυτών ώστε να βελτιώσουμε τις συνθήκες ζωής συγκεκριμένων ομάδων οι οποίες για λόγους πχ διακρίσεων, ρατσισμού, γλωσσικών διακρίσεων (γλωσσισμός) ή οικονομικής εκμετάλλευσης, βρίσκονται στο περιθώριο.

Στην εκπαίδευση ενηλίκων, η γνώση σχετικά με τη διαφορετικότητα των βιοτικών συνθηκών, πλαισίων και τρόπων ζωής των (πιθανών) εκπαιδευομένων και του εκπαιδευτικού προσωπικού βοηθάει τους εκπαιδευτές, το διοικητικό προσωπικό και τους εκπαιδευτικούς υπευθύνους να αποκτήσουν αντίληψη της διαφορετικότητας των εκπαιδευομένων που παρακολουθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα ή – κυρίως το ζήτημα που απασχολεί το OED – που δεν παρακολουθούν. Πιστεύουμε ότι η διαχείριση και η αναγνώριση της διαφορετικότητας αποτελούν τα πρώτα βήματα για την ενδυνάμωση και την ενεργή πολιτειότητα, καθώς επίσης θεωρούμε ότι η γνώση της διαφορετικότητας χρειάζεται να συνοδεύεται από συγκεκριμένα βήματα που θα οδηγούν στην κατεύθυνση των θετικών διακρίσεων.

Ενεργή πολιτειότητα

Ενεργή πολιτειότητα, σύμφωνα με τη δική μας αντίληψη, σημαίνει ότι οι πολίτες έχουν την ικανότητα, την ευκαιρία και την θέληση να συμμετέχουν σε διάφορες σφαίρες της κοινωνίας όπως η δουλειά, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, την πολιτική και τον πολιτισμό. Η ενεργή πολιτειότητα αντιπροσωπεύει τη σχέση μεταξύ ατόμων και κοινοτήτων. Στηρίζεται στις δημοκρατικές αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα και τονίζει την ενασχόληση και τη συμμετοχή[7].

Η ενεργή πολιτειότητα είναι θεμελιώδους σημασίας για τη δημοκρατία. Δεν υπάρχει αυτό που αποκαλούμε δημοκρατία χωρίς τους ενεργούς πολίτες – πολίτες που έχουν συνείδηση των δικαιωμάτων τους και των υποχρεώσεών τους και έχουν την ικανότητα να κάνουν τις φωνές τους να ακουστούν και να λάβουν δράση. Οι κοινωνίες μας αντιμετωπίσουν βαθιές και δύσκολες προκλήσεις: οικονομικές κρίσεις, ανεργία, διευρυνόμενα χάσματα, μετανάστευση, ρατσισμός και ξενοφοβικές τάσεις, ανισότητα των φύλων και κλιματική αλλαγή. Μπορούμε να μάθουμε από την ιστορία ότι

δεν υπάρχουν θετικές λύσεις σε αυτές τις προκλήσεις χωρίς τη συμμετοχή των ενεργών πολιτών και μιας ζωντανής κοινωνίας των πολιτών που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε ένα παγκοσμιοποιημένο κόσμο, η ενεργή πολιτειότητα θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή με πολυδιάστατο τρόπο συμπεριλαμβάνοντας τόσο το τοπικό, όσο και το περιφερειακό, εθνικό, Ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι πολίτες είναι ανάγκη να ασχοληθούν οι ίδιοι τοπικά, εθνικά και με διεθνείς συνεργασίες και πρέπει να διαθέτουν στήριξη για να το κάνουν.

Μαθαίνοντας με στόχο την ενεργή πολιτειότητα

Η συμμετοχή στη μάθηση με στόχο την ενεργή πολιτειότητα πρέπει να γίνει κατανοητή ως μια πολιτική πράξη. Μαθαίνοντας για την ενεργή πολιτειότητα δεν σημαίνει να προσαρμόζονται οι εκπαιδευόμενοι στην παρούσα κατάσταση αλλά να ενθαρρύνεται η αλλαγή, σύμφωνα με τα δικά τους συμφέροντα και προς όφελος της κοινωνίας.

«Δεν θέλω να μειώσω τη σημασία της πολιτειακής εκπαίδευσης, αλλά θεωρώ ότι χρειάζεται να στρέψουμε το βλέμμα μας μακριά από τη διδασκαλία της πολιτειότητας και να επικεντρωθούμε στους τρόπους με τους οποίους ο κόσμος μαθαίνει για τη δημοκρατία μέσω της συμμετοχής στα πλαίσια και τις πρακτικές που αποτελούν μέρος της καθημερινότητάς του και της κοινωνίας συνολικά»

Berit Larsson στο εργαστήριο εκπαιδευτών του OED, Απρίλιος 2013

Δεν γεννιόμαστε ενεργοί πολίτες αλλά έχουμε τη δυνατότητα να γίνουμε ενεργοί πολίτες. Το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στις βασικές γνώσεις και ικανότητες καθώς και το δικαίωμα να αναπτύσσει τις δεξιότητες-κλειδιά όπως αυτές ορίζονται από τη Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[8], πρέπει να γίνονται σεβαστά και να διευκολύνεται η άσκησή τους.

Το σημείο εκκίνησης της μάθησης για την ενεργή πολιτειότητα πρέπει να είναι τα βιώματα και οι ζωές των συμμετεχόντων καθώς και η αναγνώριση ότι οι ίδιοι είναι υποκείμενα με τη δική τους προσωπική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτές ενηλίκων και οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να διαθέτουν ταυτόχρονα ατομική και δομική προοπτική. Ποια είναι τα ατομικά εμπόδια συμμετοχής στην κοινωνία; Τι μπορώ να κάνω για να περιορίσω κάθε ένα από αυτά τα εμπόδια; Ποια συστημικά εμπόδια μπορώ να αντιληφθώ; Πώς μπορώ εγώ, μαζί με άλλους, να αλλάξω τις δομές που διακρίνουν τον κόσμο ανάλογα με το φύλο, την τάξη, την εθνικότητα, τη θρησκεία και τα πιστεύω, το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την αναπηρία;

«Μαθαίνουμε τη δημοκρατία όταν δρούμε συντονισμένα μέσω ενός αγωνιστικού διαλόγου. Γι' αυτό το λόγο η ουσία της διδακτικής υποκειμενικότητας είναι πώς να είμαστε ίσοι σε ένα άνισο κόσμο»

Berit Larsson στο εργαστήριο εκπαιδευτών του OED, Απρίλιος 2013

Είναι σημαντικό η μαθησιακή διαδικασία να είναι μια πράξη ενεργής πολιτειότητας από μόνη της και όχι απλά να αναφέρεται στην ενεργή πολιτειότητα. Αυτό σημαίνει ότι η μαθησιακή διαδικασία πρέπει να συμπεριλαμβάνει την καθημερινή ζωή και τις προκλήσεις της στην γύρω κοινότητα. Η εκπαίδευση στην ενεργή πολιτειότητα μπορεί να αποτελέσει δυναμικό κομμάτι της μαθησιακής διαδικασίας κατά τη διδασκαλία βασικών δεξιοτήτων και γλωσσών, της διδασκαλίας για την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο καθώς και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η εκπαίδευση πάνω στην ενεργή πολιτειότητα περιλαμβάνει την ανάπτυξη της γνώσης, των συμπεριφορών και των ικανοτήτων που αφορούν την ατομική και τη συλλογική δράση. Σημαντικό περιεχόμενο της μαθησιακής διαδικασίας αποτελούν:

- Η αυτονομία
- Οι δημοκρατικές αξίες που στηρίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα
- Η γνώση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις
- Η γνώση των θεσμών και των δομών στην κοινωνία
- Η ικανότητα εύρεσης και αξιολόγησης πληροφορίας
- Η ικανότητα κριτικής σκέψης
- Η ικανότητα επικοινωνίας
- Η ικανότητα οργάνωσης
- Η ικανότητα αναγνώρισης περιπτώσεων άσκησης εξουσίας και τρόπων επιρροής
- Η ικανότητα διαμόρφωσης και έκφρασης απόψεων.

Ο καλύτερος και πιο ουσιαστικός τρόπος να μάθει κανείς για την ενεργή πολιτειότητα είναι να την εφαρμόσει – ένα είδος μάθησης μέσα από την πράξη. Ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι να βοηθήσει και να καθοδηγήσει τους συμμετέχοντες στο μαθησιακό τους μονοπάτι.

Τα ακόλουθα κεφάλαια θα σχηματοποιήσουν κάποιες βασικές αρχές που θεωρούμε σημαντικές ως δίκτυο OED. Αποτυπώνονται μέσα από παραδείγματα καλών πρακτικών[9] και στόχος είναι να δώσουν ιδέες και προτάσεις σχετικά με το πώς να πρροσεγγίζονται άτομα από περιθωριοποιημένες ομάδες[10] στα πλαίσια της εκπαίδευσης ενηλίκων.

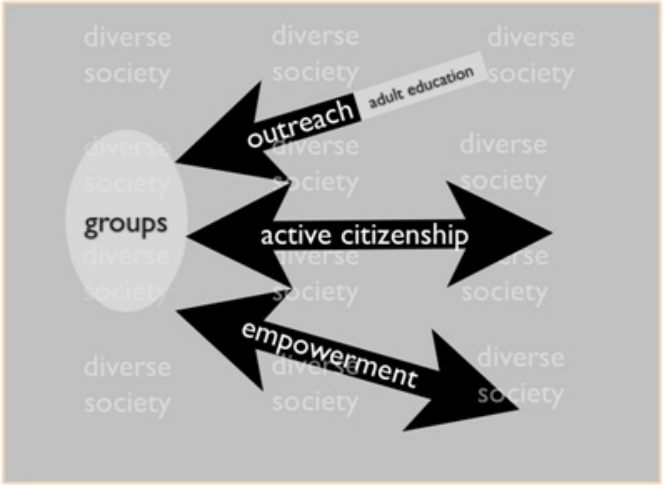

1. Πρώτη επαφή: Ενημερώνοντας και προσεγγίζοντας εκπαιδευόμενους

Μειονότητες, ενήλικες που είχαν περιορισμένη πρόσβαση σε ευκαιρίες εκπαίδευσης στο παρελθόν, όπως άτομα που εγκαταλείψαν νωρίς το σχολείο, και άλλες κοινωνικά και εκπαιδευτικά μειονεκτούσες ομάδες, είναι αυτοί που θα συμμετάσχουν λιγότερο στην εκπαίδευση ενηλίκων. Οι πάροχοι εκπαίδευσης συχνά υιοθετούν την άποψη ότι «αυτοί που ενδιαφέρονται πραγματικά θα έρθουν σε εμάς» - παρόλα αυτά, η μη συμμετοχή δεν είναι απαραίτητα ελάττωμα του μη συμμετέχοντα. Αντιθέτως, είναι οι πάροχοι εκπαίδευσης που μπορεί να είναι δύσκολο να προσεγγιστούν με διάφορους τρόπους.

Η αναγνώριση των εμποδίων στην συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι το πρώτο βήμα για την ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων ομάδων. Οι λόγοι για την μη συμμετοχή μπορεί να ξεκινούν από την έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες, γλωσσικά εμπόδια, κάποιες υπηρεσίες να προσφέρονται σε τοποθεσίες ακατάλληλες για τον οποιοδήποτε, σε εμπόδια προσωπικής φύσης όπως προσωπικές και πολιτισμικές αξίες που δίνει ο καθένας στην εκπαίδευση. Πολύ συχνά οφείλεται στο ότι κάποιοι εκπαιδευόμενοι έχουν χαμηλή αυτοπεποίθηση ή κακές εμπειρίες από εκπαιδευτικούς οργανισμούς στο παρελθόν, λόγοι οι οποίοι κρατούν τους πιθανούς εκπαιδευομένους από τη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση ενηλίκων[11]. Αυτοί οι παράγοντες πρέπει να υπάρχουν πάντα στο μυαλό μας όταν προσεγγίζουμε πιθανούς συμμετέχοντες.

1.1 Δημιουργώντας μια στρατηγική

Προσέγγιση δεν είναι μόνο διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων: οι δραστηριότητες προσέγγισης πρέπει να είναι προσεκτικά σχεδιασμένες και να εντάσσονται σε μια κατανοητή στρατηγική. Τα καλύτερα εκπαιδευτικά προγράμματα δεν μπορούν να θεωρούνται πετυχημένα εάν η προσεγγιστική στρατηγική δεν είναι ικανή να φτάσει στους πιθανούς συμμετέχοντες. Είναι δύσκολο να στηριχτούμε σε συμβατικά πλάνα – η επιτυχία των δραστηριοτήτων προσέγγισης ενός παρόχου με μια συγκεκριμένη ομάδα εκπαιδευομένων δεν εξασφαλίζει την ίδια επιτυχία σε ένα διαφορετικό περιβάλλον. Διοικητικό προσωπικό, εκπαιδευτές, υπεύθυνοι δράσεων προσέγγισης, εκπαιδευόμενοι και αντιπρόσωποι εκπαιδευομένων θα πρέπει όλοι τους να συμμετέχουν στο σχεδιασμό μιας στρατηγικής προσέγγισης. Σε αυτό το πλαίσιο, όλο το προσωπικό θα πρέπει να (επαν)εξετάσει την εικόνα που έχει ο φορέας για τον εαυτό του (για παράδειγμα την επανασύνταξη του κειμένου σχετικά με την αποστολή του φορέα) καθώς και τα κίνητρά τους σχετικά με την προσέγγιση των περιθωριοποιημένων ομάδων.

Τα ακόλουθα ερωτήματα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ταυτόχρονα με μια ρεαλιστική αξιολόγηση των οικονομικών πόρων και των πηγών τους καθώς και του εξειδικευμένου προσωπικού που διαθέτει ο φορέας:

• Σε ποιους θέλουμε ν' απευθυνθούμε – και ποιους αφήνουμε εκτός με το να μην τους απευθυνόμαστε;

•Πώς δημιουργούμε μια βάση επικοινωνίας με τους πιθανούς συμμετέχοντες; Αυτό μπορεί να γίνει μέσω συστάσεων, μεσαζόντων, ενδιαμέσων, πρωταθλητών της μάθησης και εθελοντές.

• Θέλουμε να εργαζόμαστε σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα με συνεργάτες ή να απευθυνθούμε στον κόσμο εκτός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, στα σχολεία των παιδιών τους; Ή τους επισκεπτόμαστε στα σπίτια τους;[12]

• Πώς αντιμετωπίζουμε και απαντάμε σε περιπτώσεις όπου ο κόσμος δείχνει επιφύλαξη και δυσπιστία σχετικά με τις υπηρεσίες μας;

• Πώς αναγνωρίζουμε εκπαιδευτικές ανάγκες και ενδιαφέροντα;

• Τι χρειάζεται ν' αλλάξει ο φορέας ώστε να ενσωματώσει πλήρως όλους τους συμμετέχοντες;

Όλο το προσωπικό που συμμετέχει στον σχεδιασμό και την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων προσέγγισης ή αντίστοιχα στο σχεδιασμό προγραμμάτων για τους συμμετέχοντες, θα πρέπει να έχει συχνές ευκαιρίες ανταλλαγής απόψεων. Συχνές επαφές μεταξύ προσωπικού υπεύθυνου να φέρει εκπαιδευομένους και σταθερού προσωπικού που εργάζεται με τους συμμετέχοντες πριν και μετά την εγγραφή, θα βοηθήσουν στο να συνδεθούν οι διαφορετικές φάσεις της προσέγγισης και να σιγουρευτούν ότι κανένας συμμετέχοντας δεν θα χαθεί ανάμεσα σε αυτές τις δυο φάσεις.

Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί ο στόχος μιας εκπαίδευσης ενηλίκων που δεν αποκλείει κανέναν, είναι εξαιρετικά σημαντική η σχεδίαση στρατηγικής. Ο σχεδιασμός προγραμμάτων είναι ο εννοιολογικός σύνδεσμος ανάμεσα στην τάξη, τους απευθυνόμενους και τους ενδιαφερόμενους. Οι σχεδιαστές προγραμμάτων θα πρέπει να έχουν περάσει από διαδικασία εκπαίδευσης που θα τους προετοιμάσει για τη διαπραγμάτευση με όλους αυτούς τους διαφορετικούς συνεργάτες.

Είναι λογικό να μην είναι δυνατή η κατανόηση της εκπαίδευσης ενηλίκων ως ανοιχτή σε όλους σε κάθε τύπο μαθήματος, εκπαιδευτικό περιβάλλον και αντικείμενο σπουδών. Πρέπει να υλοποιείται ως τέτοια προσεκτικά και σταδιακά. Παρόλα αυτά κάθε αντικείμενο σπουδών μπορεί να σχεδιαστεί με την προοπτική εκπαιδευτικών ομάδων με διαφορετικά χαρακτηριστικά μεταξύ των ατόμων, και πλήρους ενσωμάτωσης αυτών. Επομένως, είναι αναγκαίες οι διαφοροποιημένες ιδέες όχι μόνο για διαφοροποιημένες ομάδες στόχους αλλά και για διαφορετικά θέματα όπως καλλιτεχνική εκπαίδευση, εκπαίδευση σε θέματα υγείας, μαθήματα γλωσσών ή μαθήματα αλφαβητισμού.

Πρόγραμμα GREAT – Κοινοτικό Κολλέγιο Greenwich, Αγγλία

✓ ***ολοκληρωμένη στρατηγική προσέγγισης***

Στα πλαίσια του προγράμματος Gurkha Resettlement Education and Adult Training (GREAT), το κοινοτικό κολλέγιο του Greenwich υποστηρίζει πάνω από 100 πρώην στρατιώτες Gurkha (από το Νεπάλ) και τα μέλη των οικογενειών τους στην ενσωμάτωση στην κοινότητα προσφέροντας μαθήματα Αγγλικών στους ίδιους και τις οικογένειες τους.

Ως μέρος της στρατηγικής του με προοπτική προσέγγισης, η Μονάδα Εμπλοκής στην Κοινότητα του Κολλεγίου εργάζεται με κοινοτικούς συλλόγους από όλη την επικράτεια του δήμου ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για παροχές μάθησης στην κοινότητα. Μαζί με τις παροχές μαθημάτων Αγγλικής γλώσσας σε βρεφονηπιακούς σταθμούς σε συνεργασία με κοινοτικούς συλλόγους Gurkha, παρέχονται επίσης και υπηρεσίες συμβουλευτικής που βοηθούν τις οικογένειες να αποκτήσουν περισσότερες ικανότητες και ευκαιρίες απασχόλησης. Αυτό έχει οδηγήσει

στο να δημιουργηθούν διασυνδέσεις με τοπικά σχολεία του δήμου, για να παρέχονται μαθήματα στις οικογένειες ως μέρος μιας συνεχιζόμενης διαδικασίας ώστε να διασφαλιστεί ότι οι εκπαιδευτικές ανάγκες της κοινότητας καλύπτονται.

Έγινε πρόληψη ενός εργαζόμενου πλήρους απασχόλησης ώστε να γίνει προώθηση του προγράμματος μέσω περισσότερων δράσεων προσέγγισης, κάνοντας έρευνες για να προσδιοριστούν οι γλωσσικές ανάγκες της κοινότητας Gurkha μέσα από την ενσωμάτωση εκπαιδευομένων και μη, καθώς επίσης και μέσω παροχής καθοδήγησης και δικτύωσης με την Νεπαλέζικη κοινότητα και τον εθελοντικό και κοινοτικό τομέα στο Greenwich.

Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.niace.org.uk/current-work/great.

1.2 Κάνοντας προσωπικές επαφές, συνεργασίες και συμπράξεις

Από τη στιγμή που έχετε προσδιορίσει τις συγκεκριμένες ομάδες στις οποίες θέλετε ν' απευθυνθείτε και τα μέρη που θα γίνουν οι δράσεις, θα χρειαστείτε χρόνο και υπομονή για να γνωστοποιήσετε τις υπηρεσίες που προσφέρετε και να χτίσετε σχέσεις εμπιστοσύνης. Τα μέλη του προσωπικού που ασχολούνται με την προσέγγιση εκπαιδευομένων μπορούν να ξεκινήσουν τις πρώτες επαφές, να δώσουν πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες του φορέα και να δημιουργήσουν την εικόνα του φορέα. Η δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων είναι αναγκαία. Οι μεσολαβητές μπορούν να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ των πιθανών συμμετεχόντων και των εκπαιδευτικών παρόχων. Μπορούν να είναι επαγγελματίες εργαζόμενοι σε θέματα προσέγγισης, προσωπικό του φορέα, εθελοντές ή ελεύθεροι επαγγελματίες[13].

Ιδιαίτερα βοηθητικός είναι ο προσδιορισμός συνεργατών που θα εργάζονται με κοινές ομάδες-στόχους, σε παρόμοια αντικείμενα ή να έχουν κοινούς στόχους και να δημιουργούν δίκτυα. Αξίζει να προσπαθήσουμε να δούμε πέρα από εκεί που φτάνει το μάτι μας: είναι εξίσου σημαντικό να συνεργαζόμαστε με ανθρώπους από άλλους εκπαιδευτικούς τομείς, όπως η προσχολική εκπαίδευση, δημοτική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και με επαγγελματίες από τομείς εκτός εκπαίδευσης (πχ υπηρεσίες υγείας, ανάπτυξη της κοινότητας, κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες απασχόλησης, συλλόγους μεταναστών, εκκλησιαστικές κοινότητες, κλπ). Τα μέλη των δικτύων στα οποία εντασσόμαστε θα είναι σε θέση να συστήσουν πιθανούς συμμετέχοντες στον φορέα σας ή να σας δώσουν την ευκαιρία να παρουσιάσετε τα προγράμματα του φορέα σας στους δικούς τους αντίστοιχα φορείς – σε άτυπα περιβάλλοντα που θα είναι γνώριμα στους (πιθανούς) συμμετέχοντες και επομένως θα είναι κατάλληλα για να ξεπεραστούν η αμηχανία του κοινού και οι προβληματισμοί σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Το γεγονός ότι υπάρχει υποστήριξη των δραστηριοτήτων του φορέα σας από έναν ή περισσότερους φορείς που ήδη γνωρίζουν και εμπιστεύονται άτομα της ομάδας στόχου σας θα συμβάλει στο να δείξουν εμπιστοσύνη σε αυτό που κάνετε.

Η απόκτηση επικοινωνίας με φορείς που έχουν ουσιαστική σχέση με τα μέλη της κοινότητας στην οποία απευθύνεστε και οι οποίοι θα είναι τα σημεία αναφοράς σας, θα συμβάλει στο να αποκτήσετε πρόσβαση σε γνώση σχετικά με την πραγματικότητα των ανθρώπων αυτών και θα μπορέσετε να έρθετε σε επαφή μαζί τους.

Εάν έχετε έρθει ήδη σε επαφή με τις ομάδες στις οποίες θέλετε να απευθυνθείτε, τότε μπορεί να είναι αποτελεσματική η χρήση της μεθόδου της ομότιμης προσέγγισης: ζητάτε δηλαδή από πρώην εκπαιδευομένους να προωθήσουν τις υπηρεσίες σας σε άτομα με παρόμοια χαρακτηριστικά. Συνήθως ο καλύτερος τρόπος προσέλκυσης συμμετεχόντων είναι οι αναφορές από στόμα σε στόμα.

«Κόκκινη Κλωστή» - Λαϊκό Πανεπιστήμιο Kvarnby, Σουηδία (αντίστοιχα των κέντρων Δια Βίου Μάθησης και των Κέντρων Κοινότητας)

- ✓ **στρατηγική προσέγγισης**
- ✓ **ομότιμη προσέγγιση**

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κόκκινη Κλωστή» από το Λαϊκό Σχολείο Kvarnby στη Σουηδία απευθύνεται σε γυναίκες Ρομά με χαμηλό επίπεδο προσόντων. Είναι σύνηθες οι κοινότητες Ρομά στη Σουηδία να εκφράζουν καχυποψία κατά των σχολείων και των τοπικών αρχών. Δύο πρώην συμμετέχουσες, Ρομά οι ίδιες στην καταγωγή, εργάστηκαν ως «πρέσβειρες» και βοήθησαν το Λαϊκό Σχολείο Kvarnby να έρθει σε επαφή με τις γυναίκες αυτές προσεγγίζοντάς τες στο κοινωνικό τους περιβάλλον ώστε να τους γίνει η πρόσκληση να συμμετέχουν στο μάθημα. Χάρης την καταγωγή τους, οι δύο γυναίκες κατάφεραν να γίνουν αποδεκτές από τις υπόλοιπες γυναίκες και έτσι μπόρεσαν να τις ακούσουν.

Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.folac.se/images/OED/redthreadkvarnby.pdf.

1.3 Σκεπτόμενοι μακροπρόθεσμα

Ιδιαίτερα όταν στηριζόμαστε σε αποτελέσματα για διασφάλιση χρηματοδότησης θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι οι δραστηριότητες προσέγγισης του κόσμου δεν σημαίνει ότι θα αποδώσουν αμέσως και θα έχουμε αποτελέσματα. Επιπλέον, τα πιθανά αποτελέσματα είναι δύσκολο να αξιολογηθούν και να αποδοθούν σε μια συγκεκριμένη στρατηγική. Η υπομονή και μαι μακροπρόθεσμη στρατηγική – για την επίτευξη μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων – είναι αναγκαία στοιχεία. Οι εργασίες σχετικά με την προσέγγιση θα πρέπει να γίνονται αντιληπτές ως συνεχείς διαδικασίες: μια βραχυπρόθεσμη ενασχόληση μπορεί να έχει και

καταστρεπτικές συνέπειες στην αξιοπιστία του φορέα.

2. Εργασίες Προετοιμασίας: Βρίσκοντας την ισορροπία μεταξύ των αναγνωρισμένων αναγκών των εκπαιδευομένων και των αναγνωρισμένων δυνατών τους σημείων

Από τη στιγμή που οι πιθανοί συμμετέχοντες έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρονται, έχουν έρθει απευθείας σε επαφή με κάποιον εταίρο του δικτύου ή προσωπικό του εκπαιδευτικού φορέα, χρειάζεται πλέον να εμπλακούν και να αποκτήσουν κίνητρα για να ακολουθήσουν τη προσωπική τους μαθησιακή πορεία. Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να αναγνωριστούν και να ξεπεραστούν τυχόν ανησυχίες και φόβοι που μπορεί να έχουν οι εκπαιδευόμενοι – μπορεί να είναι άγχος εξαιτίας του ότι βρίσκονται σε μια τυπική μαθησιακή κατάσταση, ότι θα απαντάνε «λάθος» ή το γεγονός ότι θα βρίσκονται στον ίδιο χώρο με άτομα που δεν τους είναι γνώριμα.

Η τυπική εκπαίδευση μπορεί να είναι τρομακτική για αρκετού συμμετέχοντες εξαιτίας των μαθησιακών τους εμπειριών: μπορεί να αντιλαμβάνονταν τους εκπαιδευτές ως εκπροσώπους ενός «περιοριστικού συστήματος», άτομα με εξουσία και «φύλακες των πυλών» του μέλλοντος των εκπαιδευομένων. Αυτό μπορεί να οφείλεται στις παραδοσιακές απόψεις σχετικά με τους εκπαιδευτικούς αλλά και στις προσωπικές εμπειρίες. Επιπλέον, υπάρχει και το ενδεχόμενο μια ολόκληρη ομάδα συμμετεχόντων να γίνει αντιληπτή ως πιθανή απειλή και συνεπώς η δυναμική της ομάδας μπορεί να θεωρηθεί ως άβολη.

2.1 Αφιερώνοντας χρόνο για γνωριμία με τους εκπαιδευόμενους

Όταν οι πιθανοί συμμετέχοντες έρχονται στο φορέα για ενημέρωση ή εγγραφή, θα πρέπει να τους αναλάβει ένα μέλος του προσωπικού που θα αφιερώσει χρόνο στον κάθε ένα ξεχωριστά και θα ασχοληθεί με τις πιθανές ανησυχίες τους. Είναι σημαντικό να είμαστε ανοιχτοί σχετικά με το ποιοι είναι οι συμμετέχοντες, ποιες είναι οι προσδοκίες τους και ποια η στάση που μπορεί να έχουν. Το να μαντεύουμε τι μπορεί να είναι τα παραπάνω, με βάσει τι έχει «αρπάξει τ' αυτί μας», αποσπασματικές πληροφορίες από τρίτους και βγάζοντας βιαστικά συμπεράσματα, θα πρέπει να αποφεύγεται. Είναι απαραίτητο να είμαστε ανοιχτοί, να αναγνωρίζουμε μαθησιακά στυλ, καθώς αυτά μπορεί να διαφέρουν από συμμετέχοντα σε συμμετέχοντα και ανάλογα και με τη μαθησιακή κουλτούρα, να ρωτάμε τους συμμετέχοντες τι θέλουν, τι χρειάζονται και τι εύχονται: τι θέλουν να μάθουν, πως θέλουν να το μάθουν και ποιες είναι οι εκπαιδευτικές τους πορείες μέχρι σήμερα.

Οι πιθανοί συμμετέχοντες μπορεί να μην είναι πλήρως συνειδητοποιημένοι σχετικά με τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και μπορεί να έχουν άλλες προτεραιότητες και προβλήματα να ασχοληθούν. Ο στόχος θα πρέπει να είναι να ευαισθητοποιήσουμε τον κόσμο σχετικά με την σημασία της εκπαίδευσης – χωρίς όμως να «κηρύττουμε».

Είναι επίσης πολύ σημαντικό να δώσουμε έμφαση σε ευκαιρίες συνεχιζόμενης εκπαίδευσης για το προσωπικό του φορέα. Ειδικά το προσωπικό που ασχολείται με το σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε εκπαιδευτικά σεμινάρια και επιμορφώσεις σχετικά με ζητήματα που αφορούν αντιμετώπιση προκαταλήψεων καθώς και ζητήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης ώστε η δουλεία τους σε θέματα προσέγγισης, διαφορετικότητας και ενεργής πολιτειότητας να είναι πιο αποτελεσματική.

Σχολείο Ενηλίκων La Verneda-SantMartí, Ισπανία

- ✓ **προπαρασκευαστική καθοδήγηση**
- ✓ **ομότιμη προσέγγιση**

Στο σχολείο Ενηλίκων La Vemeda Sant Marti η υποδοχή των ανθρώπων που έρχονται στο σχολείο για πρώτη φορά θεωρείται ένα σημαντικό καθήκον που πρέπει να γίνει ατομικά. Κάθε άτομο που έρχεται στο σχολείο παίρνει το χρόνο του. Οι συμμετέχοντες της προηγούμενης χρονιάς παίζουν σημαντικό ρόλο στην υποδοχή, την εγγραφή και τον καθορισμό των ομάδων καθώς διαθέτουν τις επικοινωνιακές δεξιότητες και μια αντίληψη για το πώς είναι να έρχεσαι στο σχολείο για πρώτη φορά. Η απόφαση, σχετικά με το πιο είναι το επίπεδο του νέου συμμετέχοντα, προκύπτει μέσα από διάλογο και μόνο μετά από ομόφωνη απόφαση. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στο γεγονός ότι κάθε εκπαιδευόμενη/ος αντιλαμβάνεται τη διαδικασία στην οποία παίρνει μέρος και ότι έχει ενταχθεί στην ομάδα και το επίπεδο όπου θα μπορέσει να ανταπεξέλθει καλύτερα. Το διδακτικό προσωπικό και οι εθελοντές προσέχουν να αποφύγουν να δημιουργήσουν το αίσθημα του ελέγχου στους εκπαιδευόμενους. Κάθε άτομο έχει τη δυνατότητα να παρουσιάσει το υπόβαθρό του, τις γνώσεις και τις δεξιότητες του.

Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.edaverneda.org/edaverneda/en.

2.2 Μειώνοντας τα εμπόδια συμμετοχής

Οι πιθανοί συμμετέχοντες μπορεί να αποθαρρυνθούν ένα τους ζητηθεί να εγγραφούν σε ένα πρόγραμμα μεγάλης διάρκειας χωρίς να γνωρίζουν ουσιαστικά τι να περιμένουν από αυτό. Επιτρέποντάς τους να γνωρίσουν το μαθησιακό περιβάλλον πριν την εγγραφή τους προσφέροντάς τους δοκιμαστικά ή εισαγωγικά μαθήματα μπορούμε να μειώσουμε τις αποστάσεις. Τις ημέρες που ο φορέας είναι ανοιχτός στο κοινό, για παράδειγμα, οι πιθανοί συμμετέχοντες μπορούν να συνομιλούν με τους εκπαιδευτές, να πληροφορηθούν σχετικά με τα μαθήματα, να γνωρίσουν άλλους συμμετέχοντες και να φέρουν συγγενείς ή φίλους.

"Red thread" – Kvarnby Λαικό Πανεπιστήμιο , Σουηδία

Πρωινά με καφέ όπως πραγματοποιείται από το An Cosán, Ιρλανδία

- ✓ **προσωπικές επαφές**
- ✓ **μειώνοντας των εμποδίων συμμετοχής**
- ✓ **συμβουλευτική**

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κόκκινη Κλωστή» από το Λαϊκό Σχολείο Kvarnby στη Σουηδία απευθύνεται σε γυναίκες Ρομά με χαμηλό επίπεδο προσόντων, οι περισσότερες από τις οποίες πήγαν σχολείο μόνο στη χώρα καταγωγής τους για κάποια χρόνια. Για να αντιμετωπιστεί η καχυποψία τους σχετικά με τους παρόχους εκπαίδευσης, το μάθημα ξεκινούσε με ανεπίσημες πρωινές συναντήσεις για καφέ και ανοικτές συζητήσεις για την καθημερινότητα – σχετικά με τα παιδιά, το σχολείο και το γραφείο εύρεσης εργασίας. Σιγά σιγά, οι γυναίκες άρχισαν να μιλάνε για τα δικά τους προβλήματα και η συζήτηση μπορούσε φυσικά να αλλάξει και να πάει στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Μια σύμβουλος που εργάζεται στον λαϊκό σχολείο συμμετείχε από την αρχή – τόσο στις πρωινές συναντήσεις για καφέ και άλλες κοινωνικές δραστηριότητες αλλά και στην τάξη μαζί με τους εκπαιδευτές. Δούλεψε σαν προπονήτρια και σαν καθοδηγήτρια, σαν ειδικός στο πως λειτουργούν οι Σουηδικοί φορείς και ήταν πάντα διαθέσιμη για ατομικές συνεδρίες συμβουλευτικής.

Παρόμοιες πρωινές συναντήσεις για καφέ γίνονται και στο An Cosán, ένα εκπαιδευτικό κέντρο της κοινότητας ενηλίκων στην Ιρλανδία. Υπάρχουν άτυπες επισκέψεις όπου οι πιθανοί εκπαιδευόμενοι «περνάνε το κατώφλι» του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος – όπου για παράδειγμα μπορεί να συναντήσουν άλλους εκπαιδευόμενους (σταθερούς ή πιθανούς), εκπαιδευτές και να πληροφορηθούν για εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται. Στόχος τους είναι να κάνουν τους πιθανούς συμμετέχοντες να εξοικειωθούν με το χώρο και να βοηθήσουν να «σπάσουν» τα εμπόδια στη συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων. Αυτή η εξοικείωση μπορεί να αφορά απλά το πώς είναι ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον, ποιοι μπορεί να βρίσκονται εκεί και μπορεί να παρέχει και ένα δοκιμαστικό μάθημα εάν ενδιαφέρονται οι συμμετέχοντες.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα "Red Thread" επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.folac.se/images/OED/redthreadkvarnby.pdf.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το An Cosán επισκεφτείτε το σύνδεσμο www.ancosan.ie.

2.3 Αντιμετωπίζοντας τα εμπόδια

Στα πλαίσια που αυτό είναι δυνατόν, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι συνθήκες διαβίωσης και τα προγράμματα των εκπαιδευομένων: Χρειάζονται κάποιον να φυλάει τα παιδιά για να μπορούν να συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα; Χρειάζεται το πρόγραμμα του μαθήματος ν' ανταποκρίνεται στα διαφορετικά εργασιακά ωράρια των συμμετεχόντων;

Θα πρέπει επίσης να έχουμε υπόψη μας και ζητήματα άλλης φύσεως: να είμαστε σίγουροι, για παράδειγμα, ότι όλες οι συμμετέχοντες θα μπορούν να προσδιορίσουν το δωμάτιο που βρίσκονται παρατηρώντας ταμπέλες και εικόνες στους χώρους εξασφαλίζοντας έτσι ότι οι εκπαιδευόμενοι νιώθουν ασφαλείς και σίγουροι να κινηθούν στο χώρο.

Όσο πιο συχνά διεξάγεται διάλογος μεταξύ συμμετεχόντων και προσωπικού, τόσο πιο εύκολο θα είναι να ξεπερνιούνται τέτοιου είδους εμπόδια.

La Ligue de l'Enseignement (Ligue 24), Γαλλία

- ✓ **ευκολότερη πρόσβαση**
- ✓ **σχεδιασμός των υπηρεσιών σύμφωνα με τις ανάγκες των εκπαιδευομένων**

Η Ligue 24 διαχειρίζεται τρία κτήρια στο παράρτημα της Dordogne που απασχολεί συνολικά 15 υπαλλήλους. Οι κυριότερες δραστηριότητες αφορούν την εκπαίδευση ενηλίκων, κοινωνικές υπηρεσίες για άτομα που λαμβάνουν κάποιου είδους κοινωνικού επιδόματος καθώς και μαθημάτων γαλλικής γλώσσας σαν ξένη γλώσσα. Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της επιτυχίας του La Ligue de l'einseignement στην Dordogne είναι το ελαστικό πρόγραμμα μαθημάτων. Μια από τις δυσκολίες πρόσβασης σε εκπαιδευτικές δράσεις από άτομα που ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες είναι τα ωράρια. Στο La Ligue 24, οι συμμετέχοντες μπορούν να επιλέξουν το δικό τους ρυθμό μάθησης: μπορούν να παρακολουθούν μια φορά την εβδομάδα, δύο φορές την εβδομάδα ή περισσότερο - μέχρι μια φορά την ημέρα. Κάθε μέρα γίνονται μαθήματα πάνω σε διαφορετικά θέματα: Γαλλικά, μαθηματικά, επιστήμη, και πληροφορική, για παράδειγμα, προσφέρονται κάθε μέρα και οι συμμετέχοντες μπορούν να διαλέξουν την μέρα και την ώρα που θέλουν να παρακολουθήσουν.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το La Ligue Dordogne επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.laligue24.org/.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο La Ligue επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.laligue.org/.

Η εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι ανάγκη να πραγματοποιείται πάντα στο φορέα σας. Όπως φαίνεται και στο ακόλουθο παράδειγμα, το στήσιμο του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος σε μέρη που κατοικούν οι συχνάζουν οι εκπαιδευόμενοι, θα αυξήσει τις πιθανότητες συμμετοχής.

Kansan Sivistysliitto, Φιλανδία

- ✓ **ευκολότερη πρόσβαση**
- ✓ **ανάγκες εκπαιδευομένων**

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Καθημερινές δεξιότητες για μετανάστες»

απευθύνεται σε γυναίκες που αναζητούν εργασία και προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Το πρόγραμμα είναι μη-τυπικό με κάποια άτυπα στοιχεία και πραγματοποιείται στα Φιλανδικά. Οι ανάγκες του καθενός από τους συμμετέχοντες και της ομάδας αποτελούν βασικό σημείο συγκέντρωσης: για παράδειγμα, το μάθημα γίνεται στον κοινόχρηστο χώρο του κτηρίου που διαμένουν οι συμμετέχοντες. Υπάρχει επίσης πρόβλεψη φύλαξης παιδιών διευκολύνοντας έτσι τις γυναίκες να συμμετέχουν.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.ksl.fi/ksl-pa-svenska-in-english/

Στο ακόλουθο παράδειγμα, ο φορέας πήρε – κατά πολλούς αμφιλεγόμενα - μέτρα για να κάνει τις γυναίκες να συμμετάσχουν.

Sundsvall Folk High School, Σουηδία

✓ **ευκολότερη πρόσβαση**

Το Sundsvall Folk High School προσκάλεσε γυναίκες, κυρίως από Μουσουλμανικές χώρες (Τσετσενία, Ιράν, Σομαλία, Αφγανιστάν, Δημοκρατία της Μακεδονίας, Σουδάν), να συμμετέχουν σε μια ομάδα μελέτης για να μάθουν για την ζωή στη Σουηδία και την κοινωνία της. Ο στόχος ήταν η δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τις γυναίκες από διαφορετικές κουλτούρες. Η πρόσκληση ήταν γραπτή και μεταφράστηκε από επαγγελματίες μεταφραστές. Απευθυνόταν στις γυναίκες καθώς επίσης και στους συζύγους τους για να αποφευχθεί η αντίληψη ότι οι σύζυγοι εξαιρούνται από την διαδικασία γιατί κάτι τέτοιο μπορεί να επηρέαζε αρνητικά την ευκαιρία αυτών των γυναικών να συμμετέχουν. Οι συναντήσεις γίνονταν σε ένα δωμάτιο με μεγάλα παράθυρα. Οι σύζυγοι - στην αρχή – κάθονταν απ' έξω στα αμάξια τους. Μπορούσαν να δουν τι γίνεται μέσα στην τάξη και να βεβαιωθούν ότι στην τάξη υπήρχαν μόνο γυναίκες, που έκανα χειροτεχνίες, μιλούσαν και γελούσαν. Τίποτα δεν μπορούσε να ακουστεί έξω από το δωμάτιο, έτσι οι γυναίκες μπορούσαν να μιλήσουν ελεύθερα η μια στην άλλη.

3. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον: Εμπλέκοντας τους εκπαιδευόμενους στην τάξη

Τα εμπόδια στη συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων δεν ξεπερνιούνται αναγκαστικά τη στιγμή που κάποιος συμμετέχοντας εγγράφεται στο μάθημα. Η προσέγγιση δεν είναι απλά μια δράση με στόχο την προσέλκυση πιθανών συμμετεχόντων σε κάποιο μάθημα που προσφέρει ο φορέας αλλά μια γενικότερη στάση που θα πρέπει να διέπει ολόκληρο τον εκπαιδευτικό φορέα. Η μάθηση, υπ' αυτή την έννοια, θα πρέπει επιτυγχάνεται και με τους δυο τρόπους: από την πλευρά των εκπαιδευομένων και από την πλευρά του φορέα.

Οι ακόλουθες αρχές περιγράφουν με ποιους τρόπους μπορεί να γίνει η προσέγγιση του εκπαιδευομένου στη διαδικασία του μαθήματος και έτσι να διευκολύνει και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή.

3.1 Δημιουργώντας ένα φιλόξενο περιβάλλον

Το περιβάλλον όπως και η ατμόσφαιρα της ομάδας είναι παράγοντες

εξαιρετικής σημασίας στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν μεταξύ τους σε ένα άτυπο περιβάλλον: εάν είναι δυνατό, οι εκπαιδευτές θα πρέπει οι ίδιοι-ες να παρέχουν (και να συμμετέχουν σε) κοινωνικές περιστάσεις που τα μέλη της ομάδας θα βρίσκονται και θα μιλάνε μεταξύ τους.

Στα πλαίσια του μαθήματος, είναι αναγκαίο να υπάρχει χώρος και χρόνος ώστε οι συμμετέχοντες να μάθουν σχετικά ο ένας για τον άλλον και ο ένας από τον άλλον. Οι μαθησιακές κοινότητες που στηρίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό και αντιλαμβάνονται τους συλλογικούς και τους ατομικούς στόχους σαν τις δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος, είναι πιο επιτυχημένες από κάθε άποψη. Ένα δημιουργικό μαθησιακό κλίμα χρειάζεται ένα προστατευμένο χώρο που θα επιτρέπει τις ανολοκλήρωτες σκέψεις, τις αυθόρμητες εκφράσεις και τις συναισθηματικές αντιδράσεις. Μόνο όταν η ατμόσφαιρα της ομάδας το επιτρέπει, μπορούν να μιλήσουν όλοι, όχι μόνο οι "θορυβώδεις" και όσοι έχουν αυτοπεποίθηση.

Ένα πρόγραμμα φίλων, για παράδειγμα, όπου οι νέοι συμμετέχοντες στηρίζονται από 'φίλους' (άλλους εκπαιδευόμενους) βοηθάει τους συμμετέχοντες να κάνουν ένα καλό ξεκίνημα και να προάγουν την ενσωμάτωση και να δυναμώσει η δυναμική της ομάδας.

Έχουν παρατηρηθεί επίσης αρκετές θετικές εμπειρίες όπου έχουν εφαρμοστεί (ομαδικές) μαθησιακές συμφωνίες που συμπεριλαμβάνουν δέσμευση των δυνατότερων συμμετεχόντων να υποστηρίζουν τους πιο αδύναμους.

Language club - Integration and Migration Foundation Our People (MISA), Εσθονία

✓ **μαθησιακό περιβάλλον**

✓ **ενσωμάτωση**

Η ομάδα γλωσσών του MISA υποστηρίζει κάθε συμμετέχοντα ανάλογα με τις προσωπικές του/τις γλωσσικές ικανότητες, δημιουργώντας έτσι ένα περιβάλλον όπου οι εκπαιδευόμενοι με διαφορετικές ανάγκες και

ικανότητες μπορούν να νιώθουν ασφαλείς. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων γλώσσας, τα μελλοντικά σχέδια των συμμετεχόντων καθώς και οι λόγοι που μαθαίνουν τη γλώσσα λαμβάνονται υπόψη – πχ για να βρουν δουλειά ή για να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Η ομάδα γλωσσών ενθαρρύνει την εθελοντική συμμετοχή ντόπιων (που μιλούν την Εσθονική γλώσσα σα πρώτη) στην διαδικασία διδασκαλίας της γλώσσας, δίνοντας έτσι την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να επικοινωνήσουν με ανθρώπους που μιλούν την μητρική τους γλώσσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον. Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι (ντόπιοι) εθελοντές ανταποκρίνονται αρκετά καλά σε αυτή τη διαδικασία, κάνοντας έτσι τους εκπαιδευομένους (μετανάστες) να νιώθουν πιο σίγουροι όταν επικοινωνούν στα Εσθονικά.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε τον παρακάτω σύνδεσμο http://www.meis.ee/eng

3.2 Ανακαλύπτοντας νέους χώρους μάθησης

Η μαθησιακή διαδικασία δεν χρειάζεται να πραγματοποιείται πάντα σε περιβάλλον τάξης. Ενώ μπορεί οι νέοι χώροι μάθησης να αποτελούν πρόκληση για τους εκπαιδευτές, μπορεί να προσφέρει ιδιαίτερη ικανοποίηση στους εκπαιδευομένους. Φτιάχνοντας μαθησιακά περιβάλλοντα σε χώρος όπου οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να μάθουν χωρίς φόβο ή εμπόδια, αξίζει τον κόπο.

"German in the Park" – Wiener Volkshochschulen, Αυστρία

- ✓ **προσέγγιση**
- ✓ **μαθησιακό περιβάλλον**
- ✓ **ευέλικτες εκπαιδευτικές μέθοδοι και περιεχόμενα**

Το πρόγραμμα «German in the park" (Γερμανικά στο πάρκο), που περιλαμβάνει τέσσερα κέντρα VHS στη Βιέννη, ξεκίνησε μετά από συνειδητοποίηση ότι τα τυπικά μαθήματα του VHS αποτυγχάνουν στο να κρατήσουν το ενδιαφέρον των μεταναστών ζωντανό: η εκπαίδευση πρέπει να πάει στον κόσμο (και όχι το αντίθετο), Το δημοτικό πάρκο θεωρήθηκε το ιδανικότερο μέρος για να γίνονται τα μαθήματα Γερμανικής γλώσσας, καθώς πολύς κόσμος περνάει τον ελεύθερό του χρόνο σε πάρκα και αυτό το χαλαρό περιβάλλον βοηθάει στη φυσικά, αβίαστη επικοινωνία.

Η ιδέα ήταν ότι η εκπαίδευση θα μπορούσε να φτάσει στον κόσμο εάν μεταφερόταν σε αυτό το περιβάλλον. Το πρόγραμμα διαφημίστηκε μια βδομάδα πριν την έναρξή του αναρτώντας πόστερ στα πάρκα που θα γίνονταν τα μαθήματα, καθώς επίσης και οι εκπαιδευτικές ομάδες προσπάθησαν ενεργά να βρουν συμμετέχοντες κατά την έναρξη του προγράμματος προσεγγίζοντας κόσμο απευθείας στο πάρκο. Πολλοί εκπαιδευόμενοι στην πορεία έφεραν και άλλα μέλη των οικογενειών τους, φίλους και γνωστούς.

Οι εκπαιδευτές και οι συμμετέχοντες κάθισαν στα δημόσια παγκάκια του πάρκου για να μάθουν όλοι μαζί Γερμανικά. Το άτυπο αυτό περιβάλλον και η ανοικτή φύση του μαθήματος άφησε το αποτύπωμά της στις εκπαιδευτικές μεθόδους και στο περιεχόμενο του μαθήματος: οι εκπαιδευτές επικοινωνούσαν απευθείας με τους εκπαιδευόμενους για να ανακαλύψουν πια θέματα τους ενδιέφεραν. Οι εκπαιδευτές τότε προσάρμοζαν αυτόματα το περιεχόμενο του μαθήματος και έβαζαν τη θεωρία στην πράξη άμεσα με την έγκριση των εκπαιδευομένων. Ο βασικός στόχος του προγράμματος δεν ήταν μόνο οι προσέλκυση συμμετεχόντων αλλά και να δείξουν στους εκπαιδευομένους πρώτα απ' όλα ότι ήταν σε θέση να μάθουν τη γλώσσα και με μεγάλη επιτυχία, και δευτερευόντως ότι η μαθησιακή διαδικασία μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μέρη με χαλαρή ατμόσφαιρα χωρίς φόβο. Τα μαθήματα έτσι βοήθησαν να τονωθεί η αυτοεκτίμηση των εκπαιδευομένων, δίνοντάς τους την αυτοπεποίθηση να συμμετάσχουν στην εκπαίδευση και τις μαθησιακές διαδικασίες από μόνοι τους.

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να δώσουμε λίγη προσοχή. Το πρόγραμμα «German in the park» όπως τονίζεται και από το φορέα, χρησιμοποιήθηκε για λόγους δημοσίων σχέσεων, προωθήθηκε μέσω του ιντερνετ και γενικά έγινε ορατό σε ομάδες ανθρώπων στους οποίους δεν απευθυνόταν αρχικά. Έτσι το 2013 η σύνθεση της ομάδας άλλαξε: οι εκπαιδευόμενοι που έψαχναν για δωρεάν μαθήματα αντικατέστησαν σε μεγάλο βαθμό αυτούς στους οποίους απευθυνόταν κανονικά το πρόγραμμα.

Το ακόλουθο παράδειγμα τονίζει τη σημασία που πρέπει να δίνουμε στο πλαίσιο και στο περιβάλλον όταν σχεδιάζουμε νέες δραστηριότητες. Συγκεκριμένες ιδέες που λειτουργούν σε ένα περιβάλλον δεν σημαίνει ότι μπορούν να μεταφερθούν όπως είναι σε ένα διαφορετικό περιβάλλον.

Ένα μάθημα που ονομάστηκε «German in the hospital», βασισμένο στο σχέδιο μαθήματος του «German in the park», οργανώθηκε με την πρωτοβουλία της διεύθυνσης ενός νοσοκομείου. Το πρόγραμμα δεν απέδωσε για διάφορους λόγους. Αρχικά, το πάρκο είναι ένας χώρος όπου ο κόσμος πηγαίνει να καθίσει και να χαλαρώσει, ένα νοσοκομείο από την άλλη είναι ένα μέρος όπου ο κόσμος πηγαίνει πολύ γρήγορα από το Α στο Β και επικρατεί πολύ στρες. Είναι επίσης ένα μέρος όπου η επικοινωνία δεν είναι εύκολη. Δεν υπήρχε αρκετός χώρος για διαφήμιση του μαθήματος και το προσωπικό, παρόλο που ήταν ενημερωμένο σχετικά με τα μαθήματα και τα θεωρούσε σημαντικά, δεν μπορούσε να συνεργαστεί καθώς είχαν άλλα ζητήματα πιο επείγουσας φύσης για να ασχοληθούν.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.vhs.at/lernraumwien/weitere-aktivitaeten/deutsch-im-park.html

Η χρήση των κέντρων κοινότητας, δημαρχείων, βιβλιοθηκών, ανοικτών χώρων κλπ επιτρέπει στους συμμετέχοντες να ανακαλύψουν χώρους και από μόνοι τους. Βγάλτε τη μάθηση έξω από την τάξη και εντάξτε την στην καθημερινότητα!

Kalundborg Language Centre, Δανία

- ✓ **μαθησιακό περιβάλλον**
- ✓ **μαθησιακοί χώροι**

Τα κέντρα γλωσσών Kalundborg στηρίζουν την ενσωμάτωση πολλών ομάδων και προσφέρουν μαθήματα γλωσσών καθώς και μαθήματα Δανέζικης ιστορίας και πολιτισμού καθώς και πληροφόρηση σχετικά με την αγορά εργασίας. Οι εκπαιδευτές προσαρμόζονται συνεχώς σε νέες καταστάσεις και διευρύνουν τις εκπαιδευτικές τους μεθόδους ώστε ν' ανταποκρίνονται στις ανάγκες κάθε ατόμου. Χρήση αντικειμένων, εικόνων, εκδρομές σε διάφορα μέρη και συναντήσεις με ντόπιους, όλα αυτά χρησιμοποιούνται για να διδαχθεί η γλώσσα με τρόπο ζωντανό και αυθεντικό με στόχο να έχουν επίδραση μεγάλης διάρκειας.

Συμπληρωματικά της εκπαίδευσης στην τάξη, οι εκπαιδευτές κάνουν χρήση των μουσείων, των εργασιακών χώρων, των κέντρων κοινότητας και δημοσίων κτηρίων, πχ της βιβλιοθήκης και του δημαρχείου για επισκέψεις, εισάγοντας έτσι την καθημερινότητα της κοινότητας στην τάξη. Διευκολύνεται έτσι η ενσωμάτωση στα μαθήματα πολιτιστικών στοιχείων, αθλημάτων, πολιτικών απόψεων και της ζωής στους εργασιακούς χώρους, δίνοντας ταυτόχρονα στους συμμετέχοντες ιδέες και επαφές με την τοπική κοινότητα.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το σύνδεσμο www.lof-sprogcenter.dk (στα δανέζικα).

3.3 Ακούγοντας τους εκπαιδευόμενους και προσαρμόζοντας τις διαδικασίες στις ανάγκες τους

Παρόλο που η βασική δουλειά των εκπαιδευτών είναι να θέτουν στόχους, θα πρέπει ταυτόχρονα να εστιάζουν και σε θέματα που απασχολούν την ομάδα. Οι επιθυμίες και οι ανάγκες των συμμετεχόντων θα πρέπει να είναι στο κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας ακόμα και εάν αντιτίθενται στις προσδοκίες των εκπαιδευτών.

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να είναι προσαρμοστικοί και ανοικτοί απέναντι στην κριτική των εκπαιδευομένων σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος αλλά και σχετικά με τις μεθόδους διδασκαλίας – η αναπροσαρμογή της εκπαιδευτικής στρατηγικής με βάση την κριτική των εκπαιδευομένων δεν καθιστά τους εκπαιδευτές άστοχους ή ανοργάνωτους. Η δουλειά των εκπαιδευτών δεν είναι να "προσηλυτίσουν" τους υπόλοιπους σε ένα συγκεκριμένο τρόπο μάθησης αλλά αντιθέτως να είναι σε θέση να προσαρμόσουν τις εκπαιδευτικές τους μεθόδους στις ανάγκες των συμμετεχόντων.

Η διδασκαλία θα πρέπει να υποστηρίζει τη συμμετοχή των εκπαιδευομένων να ζητά την άποψή τους. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν λόγο για το τι θέλουν να μάθουν και πώς θέλουν να το μάθουν – εάν έχουν την ευκαιρία να συμβάλλουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να συμμετέχουν στο διάλογο μέσα στην τάξη, θα διευκολυνθεί και η συμμετοχή τους σε δραστηριότητες εκτός τάξης.

"Red Thread" Λαϊκό Πανεπιστήμιο Kvarnby, Σουηδία

- ✓ **ακούγοντας τους εκπαιδευόμενους**
- ✓ **ευελιξία**
- ✓ **εκπαιδευτικές μέθοδοι**

Ένας εκπαιδευτής υπεύθυνος για μαθήματα γλώσσας στο Kvarnby Folk High School συνήθιζε να δουλεύει στην τάξη με μοντέρνες διαδραστικές μεθόδους διδασκαλίας όπως συνηθίζεται στα σουηδικά folk high schools (κέντρα δια βιου μάθησης) όπως για παράδειγμα πρακτικές συζήτησης, ομαδική δουλειά και μάθηση που στηρίζεται σε πρακτικές καταστάσεις. Όμως οι εκπαιδευόμενοι δεν εκτίμησαν τις μεθόδους αυτές, προτιμούσαν αντιθέτως δασκαλοκεντρικά μαθήματα με χρήση εκπαιδευτικών βιβλίων, χαρτί και μολύβι και ήθελαν να μάθουν γραμματική με τον «παραδοσιακό» τρόπο. Ο εκπαιδευτικό επομένως προσάρμοσε τις μεθόδους του στις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Μετά από λίγο καιρό, όταν οι εκπαιδευόμενοι άρχισαν να νιώθουν πιο ασφαλείς, άρχισε και ο εκπαιδευτής να εισάγει σιγά σιγά και άλλες μεθόδους μάθησης. Οι εκπαιδευόμενοι έτσι άρχισαν να αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν και άλλοι τρόποι να μάθουν και έτσι ανέπτυξαν νέες στρατηγικές μάθησης. Έμαθαν να εκτιμούν τα πιο διαδραστικά μαθήματα και τη μάθηση που στηρίζεται σε δραστηριότητες όπως ο περίπατος στο πάρκο ή ψήσιμο ψωμιού από κοινού.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.folac.se/images/OED/redthreadkvarnby.pdf

3.4 Εγκαταλείποντας τη λογική του ελέγχου

Η ενθάρρυνση της συμμετοχής (τόσο στην τάξη όσο και έξω από αυτή) συνεπάγεται προθυμία από τη μεριά των εκπαιδευτικών να εγκαταλείψουν τη λογική του ελέγχου: εκπαιδευόμενοι που μπορεί να νιώθουν αδύναμοι σε πολλές πτυχές τις καθημερινότητας μπορεί να νιώθουν πιο ενδυναμωμένοι στο πλαίσιο της τάξης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με το να δίνεται στους συμμετέχοντες η ευκαιρία να αποκτήσουν την ευθύνη της μάθησης με μια γενική έννοια ή – πιο συγκεκριμένα – περιστασιακά να εναλλάσσονται οι ρόλοι εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών.

Κάθε ένας/μια από τους συμμετέχοντες έρχεται στη τάξη μεταφέροντας

συγκεκριμένες γνώσεις και δεξιότητες που μπορεί να μην γνωρίζει ότι έχει. Αποκαλύπτοντας αυτές τις δεξιότητες και ενσωματώνοντάς τες στην εκπαιδευτική διαδικασία θα ωφελήσει τόσο τους εκπαιδευομένους όσο και τους εκπαιδευτές. Βιώνοντας την εμπειρία του να μπορούν να συμβάλουν με κάτι μοναδικό, και μοιράζοντας τις γνώσεις τους ή τις δεξιότητες τους, βοηθάει στο να τονωθεί το αίσθημα αυτοπεποίθησης των συμμετεχόντων.

ΚΑΜΑ – Μαθήματα από αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες προς όλους – Βιέννη, Αυστρία

✓ **ενσωμάτωση**

Μια ομάδα (Αυστριακών) φοιτητών οργανώνει υπηρεσίες μαζί με αιτούντες άσυλο που προσφέρουν μαθήματα σε όποιον ενδιαφέρεται. Ο στόχος του προγράμματος είναι να δώσει την ευκαιρία σε άτομα που αιτούνται άσυλο και που γενικά είναι περιθωριοποιημένα από την κοινωνία να πάρουν ενεργά μέρος σε τομείς της κοινωνίας δρώντας όχι ως αποδέκτες αλλά ως πάροχοι εκπαίδευσης. Τα μαθήματα οργανώνονται όλα μαζί και προσφέρονται μέσα από μια ιστοσελίδα. Το ΚΑΜΑ παρέχει μαθήματα πάνω σε διάφορα αντικείμενα, από μαγειρική μέχρι χορό, μαθήματα γλώσσας και εργαστήρια για κατασκευές. Δεν ζητούνται χρήματα για τα μαθήματα και οι αιτούντες άσυλο, που δεν τους επιτρέπεται να εργαστούν, δέχονται δωρεές από τους συμμετέχοντες των μαθημάτων.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.kama.or.at

3.5 Η διδασκαλία ως σχέση

Αντί να χρησιμοποιούμε «έτοιμες» μεθόδους διδασκαλίας, θα έπρεπε να προσαρμοζόμαστε στα δεδομένα κάθε ομάδας, την ώρα, το μέρος και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Οι συμμετέχοντες πρέπει να νιώθουν ότι εκπαιδευτές τους είναι προετοιμασμένοι και ενδιαφέρονται, αλλά και ότι όλοι τους είναι μέσα σε αυτό και ότι είναι μια δουλειά σε εξέλιξη.

Στα πλαίσια της προετοιμασίας και της ενεργής πολιτειότητας, είναι σημαντικό να περιγράψουμε πως το εκπαιδευτικό πλαίσιο σχετίζεται με την κοινωνική πραγματικότητα (το εργασιακό περιβάλλον, τις αρχές, κλπ) – αυτό μπορεί να γίνει ανεξάρτητα του μαθήματος που διδάσκεται. Οι συμμετέχοντες δεν πρέπει να μάθουν απλά πότε «διδάσκονται». Η κουλτούρα της τάξης πρέπει να αντανακλά το επιθυμητό δημοκρατικό αποτέλεσμα: συμμετοχή εκπαιδευομένων, διάλογος και κριτικός αναστοχασμός θα πρέπει να ενθαρρύνονται κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Οι ακόλουθες εκπαιδευτικές μέθοδοι δείχνουν πως μπορείτε να εμπλέξετε τους συμμετέχοντες και να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή και το διάλογο.

Λογοτεχνικοί κύκλοι διαλόγου (La Tertulia) που πραγματοποιούνται στο σχολείο ενηλίκων της La Verneda-Sant Martí, Ισπανία

✓ **μέθοδος**

✓ **ομαδική συζήτηση**

✓ **συμμετοχή**

Οι λογοτεχνικοί κύκλοι μπορούν να γίνουν έξω από συγκεκριμένο διδακτικό πλαίσιο ή να αποτελούν μέρος ενός συγκεκιμένου μαθήματος. Στη La Verneda-Sant Martí χρησιμοποιούνται επίσης σαν πρακτική ακόμα και σε τμήματα αρχαρίων. Οι λογοτεχνικοί κύκλοι είναι μια μέθοδος που επιτρέπει σε κόσμο με ελάχιστη μόρφωση και συχνά μικρό επίπεδο αλφαβητισμού να διαβάσει και να συζητήσει κλασσική λογοτεχνία. Παραδοσιακά ο τομέας των μορφωμένων ελίτ, οι φιλολογικές συζητήσεις γενικά απαιτούσαν υψηλό επίπεδο αλφαβητισμού και εκτίμηση της γλώσσας ως μια μορφή τέχνης. Ο στόχος των λογοτεχνικών κύκλων είναι να γίνει η κλασσική λογοτεχνία προσβάσιμη «μέσα από μια διαδικασία ισότιμου διαλόγου όπου όλες οι απόψεις ακούγονται και δεν υπάρχει σωστή και λάθος απάντηση. Η δουλειά του Φρέιρε έχει αποδείξει τη δύναμη του διαλόγου στην ανάπτυξη του αλφαβητισμού, ειδικά σε όσους έχουν αποκλειστεί από την ενεργή συμμετοχή στην πολιτική διαδικασία λόγω περιορισμένης μόρφωσης και εκπαίδευσης».[14]

Σε έναν λογοτεχνικό κύκλο, όλοι είναι ίσοι. Έτσι οι συμμετέχοντες έχουν την αυτοπεποίθηση να εκφράσουν τις απόψεις τους. Οι κύκλοι είναι απόλυτα δημοκρατικοί. Κανένας δεν γελάει με μια άποψη και όλοι νιώθουν ασφαλείς να μιλήσουν. Νιώθοντας ελεύθεροι να εκφράσουν τις απόψεις τους και να αναγνωριστούν, οι συμμετέχοντες με ελάχιστες δεξιότητες αλφαβητισμού μπορούν να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση στο διάβασμα.

Στους λογοτεχνικούς κύκλους, υπάρχουν διάφοροι τρόποι ανάγνωσης ενός βιβλίου, και οι διαφορετικές ερμηνείες θεωρούνται έγκυρες. Οι συζητήσεις δεν βασίζονται στις γνώσεις αλλά στις εμπειρίες, οι οποίες επιτρέπουν στους ανθρώπους με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο να συμμετέχουν με αυτοπεποίθηση.

Η διαλογική ανάγνωση της κλασσικής λογοτεχνίας είναι μια αναγνωρισμένη και επιτυχημένη πρακτική που ταυτόχρονα με την βελτίωση των ικανοτήτων ανάγνωσης αυξάνει και τη συμμετοχικότητα των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτή.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το κέντρο ενηλίκων της La Verneda-Sant Martí και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.edaverneda.org/

«Κύκλοι Μελέτης – το Εργαστήριο της Δημοκρατίας» ("Study Circle - the Workshop of Democracy") Folkevirke, Δανία

✓ **μέθοδος**

✓ **ομαδική συζήτηση**

✓ **ενεργή πολιτειότητα**

Το Εργαστήριο της Δημοκρατίας είναι μια μέθοδος που επιτρέπει στους συμμετέχοντες να βιώσουν τη δημοκρατία στην πράξη. Μπορεί να προσφέρεται σαν δραστηριότητα από μόνη της ή μπορεί να οργανωθεί με ομάδες που παρακολουθούν άλλα μαθήματα. Προσφέρει ευκαιρίες για διάλογο και συζητήσεις καθώς και ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών. Υποστηρίζει την ανάπτυξη της δημοκρατικής σκέψης και επιτρέπει στους συμμετέχοντες να μεταφέρουν στη συζήτηση διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με άλλους πολιτισμούς, νόρμες και παραδόσεις. Ο στόχος είναι η ενθάρρυνση της ενεργής πολιτειότητας. Ο Κύκλος Μελέτης δίνει στους συμμετέχοντες μια βάση για ν' αρχίσουν να ασχολούνται με τις δημοκρατικές διαδικασίες και τη γνώση ότι όλοι έχουν να προσφέρουν κάτι στην κοινωνία.

Τι είναι ένας κύκλος μελέτης;

Ένας κύκλος μελέτης μπορεί να οριστεί ως μια ομάδα ανθρώπων οι οποίοι – μέσω της προσωπικής εργασίας κάθε ενός από τους συμμετέχοντες – συζητούν με στόχο να αποσαφηνίσουν διάφορα θέματα με βάση επιλεγμένα έργα για μελέτη. Στην ομάδα μελέτης, οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους εαυτούς τους και να αναγνωρίσουν τα ταλέντα τους αλλά και τα όριά τους μέσα από τη διάδραση με άλλους συμμετέχοντες, άσχετα από τα πολιτιστικά και κοινωνικά εμπόδια ή/και τη διαφορά ηλικίας.

Ο σκοπός της εργασίας της ομάδας είναι να εξετάσει ένα κοινό και ενδιαφέρον σε όλους θέμα. Ο στόχος είναι να αποκτήσουν γνώση και αντίληψη των πολιτικών, πολιτιστικών και κοινωνικών συναφειών. Οι συμμετέχοντες θα αποκτήσουν γνώση που θα τους βοηθήσει να πάρουν μέρος σε δημοκρατικές διαδικασίες και έτσι να μπορέσουν να ασκήσουν επιρροή στις συνθήκες της ζωής τους. Τα εργαλεία του κύκλου μελέτης είναι ο διάλογος, η συζήτηση και η επιχειρηματολογία – όλα αυτά που αποτελούν δηλαδή στοιχεία ενός δημοκρατικού τρόπου ζωής.

Γιατί μια ομάδα μελέτης;

Ο στόχος μιας ομάδας μελέτης είναι να δώσει κίνητρα στους συμμετέχοντες να συντάξουν μια αυτοτελή εργασία πάνω σε ένα θέμα καθώς επίσης να το αναλύσουν και να το αξιολογήσουν. Όσο πιο διαφορετικοί μεταξύ τους οι συμμετέχοντες, τόσο πιο δυναμική γίνεται η ομάδα. Όμως οι συμμετέχοντες δεν γίνεται να διαφέρουν υπερβολικά πολύ μεταξύ τους σε επίπεδο που να μην μπορούν να συνεννοηθούν. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν οι συμμετέχοντες προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, πχ να προέρχονται από διαφορετικές χώρες ή να ανήκουν σε διαφορετικές θρησκείες και έτσι να έχουν διαφορετικά κοινωνικά και ηθικά πρότυπα. Σε μια ομάδα που συνεργάζεται καλά, οι συνεισφορές όλων είναι εξίσου σημαντικές και η συζήτηση γίνεται με προκαθορισμένους κανόνες που αφήνουν χώρο σε όλους να εκφραστούν. Εκτός από τις νέες δεξιότητες, οι συμμετέχοντες αποκτούν αυτοεκτίμηση και εξασκούνται στο να εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις. Μπορείτε να αποκαλέσετε την ομάδα μελέτης και «εργαστήριο δημοκρατίας».

Επιλογή θέματος

Το θέμα μιας ομάδας μελέτης πρέπει να αποφασιστεί δημοκρατικά και θα πρέπει να στηρίζεται σε κοινές, μεταξύ των μελών της ομάδας, γνώσεις. Τα θέματα των ομάδων μελέτης μπορεί να αφορούν τη θρησκευτική πολυμορφία, την εργασιακή κουλτούρα, την ισότητα των φύλων, την ενεργή συμμετοχή στην κοινωνία, όπως πχ:

• Τι χρειάστηκε να αφήσετε πίσω σχετικά με την κουλτούρα σας ώστε να μπορέσετε να ζήσετε στη Δανία;

• Που έχετε βιώσει τη δημοκρατία στην καθημερινή σας ζωή;

• Ποια προβλήματα αντιμετωπίζετε όταν έρχεστε αντιμέτωποι με τη Δανέζικη δημοκρατία;

• Που εντοπίζουν οι ντόπιοι Δανοί τα μεγαλύτερα προβλήματα σε αντιπαράθεση με άλλους πολιτισμούς;

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Folkevirke επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.folkevirke.dk/global/folkevirke-in-english/

«View'n'Act – Εργαστήρια κινηματογράφου για την προώθηση της ενεργής πολιτειότητας» - Κύκλησις & ΚΕΚ Δάφνη, Ελλάδα (Σύμπραξη Grundtvig)

✓ **μέθοδος**

✓ **ομαδική συζήτηση**

Η κριτική παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη των βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων όπως η ικανότητα συζήτησης, ο σεβασμός και η αποδοχή των απόψεων των άλλων, ο σχηματισμός και η διατύπωση διαφορετικών απόψεων, η ευαισθησία σε κοινωνικά ζητήματα. Σκοπός των κινηματογραφικών εργαστηρίων είναι η γνωριμία με τα δεδομένα και τις διαφορετικές πλευρές ενός ζητήματος, πχ το ζήτημα της μετανάστευσης στο ΗΒ, η συζήτηση από κοινού πάνω στο θέμα με βάση την ταινία και η ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων καθώς και η αναζήτηση λύσεων στα ζητήματα που παρουσιάζονται στην ταινία. Σε πιο γενικό επίπεδο, οι ταινίες μπορούν να αυξήσουν το κοινωνικό ενδιαφέρον και να ενθαρρύνουν την δραστηριοποίηση σε θέματα που αφορούν τους πολίτες.

Εργαστήρια ταινιών

Παρακολουθήσεις ταινιών που θα ακολουθούνται από κριτικές συζητήσεις μπορούν να οργανωθούν με πολλούς τρόπους και με επίκεντρο διάφορα ζητήματα. Ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις συνθήκες διαβίωσης των συμμετεχόντων, διαφορετικά θέματα κάθε φορά μπορεί να κεντρίζουν το ενδιαφέρον (πχ μετανάστευση, αγορά εργασίας, επιχειρηματικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη, φύλο, φτώχεια). Οι ταινίες που χρησιμοποιήθηκαν από τους εταίρους του προγράμματος View'n'Act περιλάμβαναν τα φιλμ «It's just a kiss» (μετανάστευση, θρησκεία, ενσωμάτωση) και «La Haine» (ενσωμάτωση, φτώχεια, κοινωνικά ζητήματα).

Ένα κινηματογραφικό εργαστήριο τυπικά περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

Φάση 1η (15 λεπτά): Εισαγωγή στη ταινία και των θεμάτων που αγγίζει – μια πρώτη συζήτηση.

Φάση 2η (45 λεπτά): Παρακολούθηση ταινίας.

Φάση 3η (45 λεπτά): Συζήτηση και δημιουργικά αποτελέσματα.

Σε κάθε εργαστήριο υπάρχουν συντονιστές (facilitators) που διασφαλίζουν ότι κάθε μία/ένας από τους συμμετέχοντες θα έχει την ευκαιρία να συμμετέχει ισότιμα και να μοιραστεί τις προσωπικές της/του εμπειρίες και

απόψεις με την υπόλοιπη ομάδα. Οι συντονιστές θα πρέπει να προωθούν μια συζήτηση που είναι ανοιχτή σε ενδεχόμενα και νέους τρόπους αναστοχασμού και πρακτικής. Το ξεκίνημα και ο συντονισμός μιας συζήτησης μετά από την παρακολούθηση μιας ταινίας μπορούν να γίνουν με πολλές διαφορετικές προσεγγίσεις. Μια προσέγγιση που εξετάστηκε στα πλαίσια του προγράμματος ήταν το εργαλείο δημιουργικής σκέψης «Τα έξι καπέλα σκέψης» (The Six Thinking Hats)[15] , μια τεχνική που χρησιμοποιείται για να εξεταστεί μια απόφαση ή ένα θέμα από έναν αριθμό διαφορετικών οπτικών.

Άσπρο καπέλο (πληροφορίες): Τι αφορά η ταινία; Ποιοι είναι οι κεντρικοί χαρακτήρες της ταινίας;

Κόκκινο καπέλο (συναίσθημα): Πως νιώθετε μετά την παρακολούθηση της ταινίας;

Κίτρινο καπέλο (Αισιόδοξη απάντηση): Ποια είναι τα θετικά σημεία που έδειξε η ταινία;

Μαύρο καπέλο (Αντιληπτικότητα): Ποιες είναι οι βασικές συγκρούσεις/προκλήσεις που παρουσιάζει η ταινία; Ποιες είναι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι βασικοί χαρακτήρες;

Πράσινο καπέλο (Δημιουργικότητα): Πώς θα μπορούσατε να βελτιώσετε την κατάσταση; Πώς θεωρείται ότι συνεχίζει η ταινία; Τι θα κάνετε εάν ήσαστε ένας από τους βασικούς χαρακτήρες;

Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο πρόγραμμα, τους εταίρους και τις διαφορετικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν επισκεφτείτε το σύνδεσμο:http://www.exact4.eu/content/view-n-act

3.6 Κάνοντας ορατά τα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι εκπαιδευτές είχαν θετικές εμπειρίες όταν έδωσαν έμφαση σε δημιουργικές μεθόδους όπως το θέατρο, η μαγειρική, δραστηριότητες με κατασκευές, δημιουργία ταινιών μικρού μήκους, κλπ. Η οπτικοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων μπορεί να δράσει σαν κίνητρο και ενθαρρυντικά όχι μόνο για τους συμμετέχοντες, αλλά και για τους μελλοντικούς εκπαιδευόμενους, που μπορούν να δουν τι θα μπορέσουν να επιτύχουν κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Επιπλέον, οι μελλοντικές ομάδες θα μπορούν να συνεχίσουν να δουλεύουν με το υλικό που θα έχει παραχθεί από τις άλλες ομάδες.

Για να ενθαρρύνεται ο διάλογος μεταξύ των συμμετεχόντων, οι εκπαιδευόμενοι παροτρύνονται να παρουσιάζουν αντικείμενα, προϊόντα ή προγράμματα που είχαν ιδιαίτερη επιρροή πάνω τους.

Κινηματογραφικές συζητήσεις (Film Talks) στο VHS Offenburg, Γερμανία

- ✓ **μέθοδος**
- ✓ **ομαδική συζήτηση**
- ✓ **συνεργασία**

Το κέντρο εκπαίδευσης ενηλίκων στον Offenburg της Γερμανίας χρησιμοποιεί ταινίες με διάφορους τρόπους και πλαίσια. Παρόμοια με την πρακτική που παρουσιάστηκε προηγουμένως, οι κινηματογραφικές συζητήσεις του VHS προσφέρονται σε σταθερή βάση και σε ευρύ κοινό. Κάθε εξάμηνο έχει διαφορετική θεματική (όπως 'δουλειά', 'πόλη' ή 'δημοκρατία'). Οι βραδιές ξεκινάνε με μια εισαγωγή 15 λεπτών από τους υπεύθυνους, περιγράφοντας τα κυριότερα ερωτήματα, και ακολουθεί η παρακολούθηση της ταινίας. Έπειτα γίνεται συζήτηση σχετικά με την ταινία στη βάση της διαλεκτικής συζήτησης, με επίκεντρο τα κεντρικά ερωτήματα που τέθηκαν προηγουμένως. Η διαλεκτική συζήτηση χρησιμοποιείται σαν ένας τρόπος παρότρυνσης διαλόγου μεταξύ ατόμων με διαφορετικές οπτικές.

Οι ταινίες συχνά παρακολουθούνται στην γλώσσα που έχουν γυριστεί, με στόχο την προσέλκυση εκπαιδευομένων σε μαθήματα γλωσσών και συγκεκριμένων κοινοτήτων καθώς και όσων άλλων ενδιαφέρονται. Το VHS Offenburg έχει σαν στόχο να συμπεριλάβει ολόκληρη την πόλη στις κινηματογραφικές συζητήσεις. Επομένως συνεργάζεται με άλλους φορείς και άτομα, που παίρνουν μέρος και στην επιλογή των ταινιών (πχ παρόχους εκπαίδευσης από εκκλησιαστικά ή συνδικαλιστικά περιβάλλοντα, αλλά και ομάδες όπως η Διεθνής Αμνηστία ή άτομα με ιδιαίτερο κινηματογραφικό ενδιαφέρον που φιλοξενούν τις συζητήσεις σε συνεργασία με το VHS Offenburg κάθε εξάμηνο).

Ένας από αυτούς τους εταίρους ήταν η κοινότητα Αλεβιτών της πόλης. Η ιδέα ήταν να ξεκινήσει ένας διάλογος πάνω σε θέματα ηθικής φύσης μεταξύ μελών της κοινότητας Αλεβιτών και άλλους πολίτες. Επιλέχθηκαν πολλές ταινίες για τις συζητήσεις, αλλά καμία από αυτές δεν είχε Γερμανικούς υπότιτλους. Για να μπορέσουν όλοι να είναι σε θέση να καταλάβουν την ταινία, μια Τούρκικη ομάδα από την κοινότητα Αλεβιτών μετέφρασε τις ταινίες και εισήγαγε υπότιτλους σε κάθε μια. Αυτή η δουλειά έδωσε την ευκαιρία στην ομάδα να ασχοληθεί πιο βαθιά με τα θέματα των ταινιών και διευκόλυνε τη συζήτηση σχετικά με αυτά.

Το VHS Offenburg οργανώνει επίσης εκπαιδευτικά εργαστήρια πολυμέσων για τους διάφορους φορείς, στα οποία συζητούνται οι βασικές αρχές της κινηματογράφησης (οπτικός γραμματισμός), ανάλυση κριτικών συζητήσεων στη βάση της δημοκρατικής αντίληψης των ταινιών και τεχνικές δεξιότητες όπως ο υποτιτλισμός.

Οι κινηματογραφικές συζητήσεις συμβάλλουν στο να ξεκινήσει η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων καθώς και να βαθύνουν οι συνεργασίες μεταξύ του εκπαιδευτικού φορέα και άλλων «παίκτων» από την τοπική κοινωνία των πολιτών. Επιπλέον, μέσω της επικοινωνίας με διαφορετικές ομάδες και κοινότητες για το σχεδιασμό των κινηματογραφικών συζητήσεων, προκύπτουν ευκαιρίες δικτύωσης, μέσα από τη δημιουργία προσωπικών σχέσεων που μπορούν να οδηγήσουν σε συνεργασίες εκτός των κινηματογραφικών συζητήσεων (όπως για παράδειγμα το γεγονός ότι ήρθαν σε επικοινωνία η καθολική κοινότητα με την κοινότητα Αλεβιτών με αφορμή την επαφή που είχαν στις κινηματογραφικές συζητήσεις).

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://vhs-offenburg.de/menu-links/aussergewoehnlich-lernen/filmgespraeche (στα γερμανικά).

3.7 Αναγνωρίζοντας την αξία της διαφορετικότητας

Θα πρέπει να αμφισβητήσουμε την άποψη που θέλει πιο αποτελεσματική

τη μάθηση σε ομάδες όπου οι συμμετέχοντες έχουν την ίδια ηλικία, ίδιο κοινωνικό υπόβαθρο ή παρόμοιες ικανότητες. Η διαμόρφωση ομάδων συμμετεχόντων από διαφορετικό κοινωνικό υπόβαθρο μπορεί να αποδειχθεί ωφέλιμο για όλους. Εξάλλου, ακόμα και αν μια ομάδα μοιάζει ομοιογενής, στην ουσία όλοι οι εκπαιδευόμενοι είναι διαφορετικοί μεταξύ τους και αυτό το γεγονός πρέπει να το εκμεταλλευτούμε.

Μπορεί να είναι ωφέλιμο να αποδεχόμαστε την τάση των εκπαιδευομένων να σχετίζονται με τη δική τους εθνοτική/ ηλικιακή/ γλωσσική ομάδα στην αρχή, και μόνο σταδιακά να προκαλούμε και να ενθαρρύνουμε τους συμμετέχοντες να δουλεύουν σε ετερογενείς ομάδες. Η μάθηση σε ετερογενείς ομάδες μεγιστοποιεί τις ευκαιρίες για διδασκαλία και υποστήριξη και έχει αποδειχθεί ότι βελτιώνει τις κοινωνικές δεξιότητες[16].

Διαδραστικές ομάδες (Interactive groups (IG)), που πραγματοποιήθηκαν στα Κέντρα Ενηλίκων της La Verneda-Sant Martí, Ισπανία

- ✓ **εκπαιδευτική μέθοδος**
- ✓ **διαφορετικότητα**

Τι είναι οι διαδραστικές ομάδες;

Οι διαδραστικές ομάδες είναι μια εκπαιδευτική μέθοδος που στηρίζεται στην αλληλεπίδραση και το διάλογο. Μπορούν να αποδειχτούν ωφέλιμες σε διαφορετικά είδη μαθημάτων ανεξάρτητα από το εκπαιδευτικό περιεχόμενο και δουλεύει με ετερογενείς ομάδες.

Γιατί διαδραστικές ομάδες;

Οι διαδραστικές ομάδες στην τάξη επιτρέπουν στους εκπαιδευμένους να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους καθώς και με ενήλικες πέρα από τους εκπαιδευτές τους. Επικεντρώνονται σε διαθεματικά και επικοινωνιακά πλαίσια μάθησης. Οι διαδραστικές ομάδες εμπνέουν στους εκπαιδευομένους τον έντονο διάλογο με διαδραστικά και κριτικά χαρακτηριστικά. Οι εκπαιδευόμενοι μπαίνουν σε διαφορετικούς ρόλους ταυτόχρονα: είναι εκπαιδευόμενοι αλλά και εκπαιδευτές στους ομοτίμους τους. Έχει καταργηθεί το μονοπώλιο της γνώσης (έχει απομακρυνθεί από την κεντρική φιγούρα του εκπαιδευτή) και έτσι αυξάνεται η αυτοεκτίμηση καθώς οι εκπαιδευόμενοι συνειδητοποιούν ότι οι οπτική της και οι προσωπικές τους γνώσεις έχουν αξία για τους άλλους. Επιπλέον, αυξάνεται και η αλληλεγγύη (μέσα και έξω από την τάξη)[17].

Οι εκπαιδευτές που χρησιμοποιούν ΔΟ στις τάξεις τους πιστεύουν ότι η ετερογένεια της ομάδας είναι ωφέλιμη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η αύξηση των διαφορετικών υπόβαθρων, των διαφορετικών εμπειριών αυξάνει την προοπτική όλων όσων εμπλέκονται και μεγιστοποιεί την επίδραση της μάθησης.

3.8 Δουλεύοντας με στόχο την ενσωμάτωση

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό μπορεί να ενέχουν τον κίνδυνο να εντείνουν τελικά τον κοινωνικό αποκλεισμό μέσα από τη δημιουργία «προβληματικών ομάδων». Τα ακόλουθα παραδείγματα δείχνουν πώς διαφορετικές ομάδες εκπαιδευομένων συναντιούνται μεταξύ τους, προάγοντας μια ατμόσφαιρα ενσωμάτωσης.

Fáilte Isteach – Third Age (Τρίτη Ηλικία), Ιρλανδία

- ✓ **ενσωμάτωση**

Το Third Age είναι ένας εθελοντικός οργανισμός εθνικής εμβέλειας που τρέχει το πρόγραμμα κοινότητας Fáilte Isteach (Καλώς Ήρθατε), το οποίο καλωσορίζει νέους μετανάστες προσφέροντάς τους μαθήματα Αγγλικής γλώσσας μέσα στην κοινότητα. Η ιδέα του προγράμματος είναι να δώσει στους μεγαλύτερους σε ηλικία ανθρώπους με δεξιότητες και εμπειρίες, οι οποίοι είναι απομονωμένοι αλλά ενεργοί, μια ουσιαστική απασχόληση – (επαν)ενσωματώνοντάς τους στην κοινωνία, καθώς και να παρέχονται μαθήματα εκμάθησης της γλώσσας σε μετανάστες που θέλουν να αναπτύξουν ή/και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στην Αγγλική γλώσσα μέσα σε ένα χαλαρό περιβάλλον. Οι εθελοντές δρουν σαν μέντορες και εκπαιδευτές για τους μετανάστες. Αυτό σημαίνει ότι η έννοια της ενσωμάτωσης γίνεται πράξη με δύο τρόπους: πρώτον, μέσα από την προσφορά μαθημάτων Αγγλικής γλώσσας σε μετανάστες που είναι νέοι στην κοινότητα, και δεύτερον μέσω ηλικιωμένων ανθρώπων που δρουν ως εκπαιδευτές και μέντορες.

Τα μαθήματα πραγματοποιούνται σε άτυπα περιβάλλοντα μέσα σε χαλαρή ατμόσφαιρα, σε σχολεία, εκκλησίες, κέντρα κοινότητας, βιβλιοθήκες, γραφεία και κέντρα ενορίας, με μικρές ομάδες ενήλικων εκπαιδευομένων, συχνά όχι περισσότεροι από πέντε εκπαιδευόμενους ανά εκπαιδευτή. Τα συχνά διαλλείματα για καφέ/τσάι είναι εξίσου σημαντικό κομμάτι των μαθημάτων, γιατί ενθαρρύνουν την κοινωνική διάδραση. Τα θέματα που καλύπτονται στα μαθήματα έχουν σαν στόχο να βοηθήσουν τους μετανάστες να ανταποκριθούν στην καθημερινή ζωή, πχ φράσεις που χρησιμοποιούνται για την επίσκεψη σε γιατρούς, συνομιλία με τους δασκάλους των παιδιών τους ή για να κάνουν ψώνια. Η μαθησιακή διαδικασία επιδιώκεται να είναι διπλής κατεύθυνσης, όχι μόνο για τους μετανάστες αλλά και για τους εκπαιδευτές. Οι εκπαιδευόμενοι δεν βελτιώνουν απλά τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες αλλά αποκτούν καλύτερη κατανόηση του Ιρλανδέζικου πολιτισμού, της ιστορία και την ζωής στην κοινότητα, ενώ οι εθελοντές μαθαίνουν και οι ίδιοι σχετικά με το πολιτισμό, τις παραδόσεις και τα έθιμα των άλλων χωρών.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο www.thirdageireland.ie

4. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον: Εμπλέκοντας τους εκπαιδευόμενους σε διαρθρωτικό επίπεδο

Είναι σημαντικό για τους εκπαιδευόμενους να έχουν φωνή πάνω στα κοινωνικά ζητήματα, τόσο σαν άτομα αλλά και σαν μέλη μιας ομάδας. Αυτή η διαδικασία μπορεί να ξεκινήσει μέσα από το εκπαιδευτικό περιβάλλον (βλέπε παραπάνω) και από εκεί να αρχίσουν να συμμετέχουν και σε άλλους τομείς, όπως η οικογενειακή ζωή, η κοινότητα, κλπ. Η συμμετοχή μπορεί να ξεκινήσει με ένα απλό φόρουμ που βοηθάει στην ανάπτυξη των ηγετικών ικανοτήτων των εκπαιδευομένων και ενθαρρύνει αυτούς που θέλουν να συμμετέχουν, να συμμετάσχουν – υπάρχουν διάφορα επίπεδα συμμετοχής και οι φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων θα πρέπει να έχουν αντίληψη της δυνατότητάς τους αυτής να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευομένους να γίνουν ενεργοί πολίτες.

Ενώ στην προηγούμενη ενότητα εξετάσαμε το ρόλο των συμμετεχόντων μέσα στην τάξη, η ακόλουθη ενότητα θα επικεντρώνεται στο πώς οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συμβάλουν θετικά και να αλλάξουν τους φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων στο σύνολό τους. Πηγαίνοντας ένα βήμα πέρα από τη συμμετοχή μέσα στην τάξη, η ιδέα είναι ότι εάν οι φορείς λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τους συμμετέχοντες και ακούν τις απόψεις τους, η συμμετοχή σε δράσεις εκτός φορέα, στην ευρύτερη κοινότητα, είναι πιο πιθανή.

4.1 Σχεδιάζοντας υπηρεσίες από κοινού

Η συνεισφορά των εκπαιδευομένων δεν πρέπει να θεωρείται σημαντική μόνο στα πλαίσια του μαθήματος στην πρόσωπο-με-πρόσωπο επικοινωνία με τους εκπαιδευτές, αλλά ακόμα καλύτερα, οι συμμετέχοντες μπορούν να εμπλακούν στο σχεδιασμό νέων υπηρεσιών. Είτε αυτό γίνεται μέσω ομάδων εστίασης, φόρμες αξιολόγησης ή με άλλους τρόπους, είναι σημαντικό να μην ξεχνάμε ότι η συμμετοχή των εκπαιδευομένων πρέπει να συμβάλει στην αλλαγή των φορέων. Στις περιπτώσεις που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν οι αλλαγές, οι λόγοι αυτής της αδυναμίας πραγματοποίησης θα πρέπει να αναλυθούν από κοινού.

Ομάδες εστίασης εκπαιδευομένων - Leicester Adult Skills and Learning Service (LASALS), Αγγλία

✓ **συμμετοχή εκπαιδευομένων**

Στο LASALS, οι ομάδες εστίασης εκπαιδευομένων χρησιμοποιούνται για διάφορους λόγους, κάποιες φορές συστηματικά για την διερεύνηση ενός θέματος ή ζητήματος όπως η ποιότητα της διδασκαλίας ή του εκπαιδευτικού υλικού. Παρόλα αυτά, οι ομάδες εστίασης χρησιμοποιούνται και με πιο συγκεκριμένους στόχους εάν υπάρχει ανησυχία για κάποιο πρόβλημα με ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό τομέα ή περιβάλλον, πχ μπορεί να έχουν συνηθίσει να εξετάζουν μια ιδέα πάνω σε ένα μάθημα. Συνήθως είναι ομάδες 6-10 εκπαιδευομένων που προσκαλείται από τους εκπαιδευτές. Οι συναντήσεις διαρκούν μεταξύ 30 λεπτών και μίας ώρας, συνήθως γίνονται αμέσως πριν ή μετά το μάθημα και συντονίζονται από του εκπαιδευτές του εκάστοτε μαθήματος ή από τους υπεύθυνους του φορέα, ανάλογα με το θέμα.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το LASALS επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.lasals.co.uk/.

Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων Mamak, Τουρκία

✓ **αξιολόγηση**

✓ **ανάγκες εκπαιδευομένων**

Οι εκπαιδευόμενοι του κέντρου εκπαίδευσης ενηλίκων Mamak διαφέρουν όσο και ο πληθυσμός της περιοχής στο σύνολό του, είναι άτομα τρίτης ηλικίας, ενήλικες από μη προνομιούχα κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλοντα, άτομα με αναπηρία και μετανάστες. Το κέντρο συνεργάζεται με τους κατοίκους σε δύο βήματα: αρχικά γίνεται μια προσεκτική αξιολόγηση των ενδιαφερόντων και αναγκών τους, και στη συνέχεια το εκπαιδευτικό πρόγραμμα φτιάχνεται πάνω σε αυτή την αξιολόγηση. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για το φορέα το πρόγραμμα να παραμείνει ποικιλόμορφο και ευέλικτο έτσι ώστε να μπορεί ν' ανταπεξέλθει στις διαφορετικές ανάγκες. Το προσωπικό επιμορφώνεται για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων και ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν σε προγράμματα ανταλλαγής.

4.2 Μια πιο θεσμοποιημένη συμμετοχή

Για να διασφαλιστεί η συμμετοχή, θα πρέπει καθ' όλη τη διάρκεια να υπάρχουν πιο σταθερές δομές (πχ φόρα ή επιτροπές) που θα την ενθαρρύνουν. Όλο το προσωπικό θα πρέπει να συμμετέχει σε αυτές – όχι μόνο οι εκπαιδευτές που έχουν απευθείας επαφή με τους εκπαιδευόμενους αλλά και οι υπεύθυνοι και οι διαχειριστές.

Σχολείο Ενηλίκων της La Verneda-Sant Martí, Ισπανία

✓ **θεσμοθετημένη συμμετοχή εκπαιδευομένων**

Το Σχολείο Ενηλίκων της La Verneda-Sant Martí είναι δημοκρατικό,

πλουραλιστικό και συμμετοχικό. Οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν στην διαδικασία λήψης αποφάσεων και στον έλεγχο των δραστηριοτήτων. Η ύπαρξη διαφορετικών οργανωσιακών δομών εξασφαλίζουν τη συμμετοχή σε διάφορα επίπεδα: τη Γενική Συνέλευση, το Κεντρικό Συμβούλιο, το Σύλλογο των Εκπαιδευομένων, το Μηνιαίο Συντονισμό και τον Εβδομαδιαίο Συντονισμό. Το μοντέλο συμμετοχικότητας του σχολείου είναι η διαλεκτική δημοκρατία όπου όλοι οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συμμετάσχουν με ίσους όρους μέσω διαλόγου και να είναι ίσοι σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων μέσω πληροφόρησης, διαβουλεύσεων, γενικής συναίνεσης και λήψης αποφάσεων ανοικτές σε όλους.

Μπορείτε να βρείτε μια περιληπτική περιγραφή των διαφορετικών επιτροπών και των ομάδων που οργανώνονται οι συμμετέχοντες του Σχολείου Ενηλίκων της La Verneda-Sant Martí στο σύνδεσμο:http://www.edaverneda.org/edaverneda/en

4.3 Χρησιμοποιόντας τις αποκτηθείσες γνώσεις των εκπαιδευομένων για τη βιωσιμότητα του φορέα σας

Σιγουρευτείτε ότι τα επιτευχθέντα αποτελέσματα καθώς και τα έργα των συμμετεχόντων ή τα αποτελέσματα των προγραμμάτων είναι ορατά μέσα στο εκπαιδευτικό σας περιβάλλον.

Κάνοντας τους εκπαιδευόμενούς σας και εκπαιδευτές, μπορείτε να εξασφαλίσετε ότι η εκπαιδευτική διαδικασία μέσα στα τυπικά όρια του φορέα, όσο και η ατομική μάθηση, θα είναι βιώσιμη. Επιπλέον, είναι ένα πρώτο βήμα για την τόνωση της διαφορετικότητας τόσο σε επίπεδο φορέα όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτών.

Μετανάστες διδάσκουν μετανάστες - Mannheim Adult Education Centre, Γερμανία

- ✓ **συμμετέχοντες ως ειδικοί**
- ✓ **ομότιμη προσέγγιση**

Στο πρόγραμμα «Μετανάστες διδάσκουν μετανάστες», γυναίκες μετανάστριες που έχουν ενσωματωθεί στην κοινωνία εκπαιδεύτηκαν να γίνουν μέντορες και να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτές μαθημάτων εκμάθησης Γερμανική γλώσσας σε νέους μετανάστες. Οι μέντορες εκπαιδεύτηκαν σε τεχνικές παρουσίασης και συντονισμού από ειδικούς σε συγκεκριμένους τομείς (υγεία, διατροφή, εκπαίδευση), έμαθαν να προετοιμάζουν τα εκπαιδευτικά σχέδια και τις ασκήσεις. Έπειτα, μετέφεραν την αποκτηθείσα γνώση στους συμμετέχοντες στα μαθήματα ενσωμάτωσης. Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι εξελίχθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος. Βήμα βήμα, οι μέντορες έμαθαν να αναλαμβάνουν υποχρεώσεις. Κατά το τέλος, οι συντονιστές του προγράμματος και οι μέντορες άρχισαν να εργάζονται στο ίδιο επίπεδο.

Αφού ολοκληρώθηκε το τριετές αυτό πρόγραμμα, οι μέντορες ενεπλάκησαν στην ανάπτυξη της ιδέας για πραγματοποίηση βραδινών τμημάτων Γερμανικών/Τούρκικων, Γερμανικών/Αραβικών και Γερμανικών/Ρωσικών με ομάδα-στόχο μετανάστες με ελάχιστες γλωσσικές ικανότητες στα γερμανικά. Επιπλέον, οι μέντορες εργάστηκαν πάνω στην ιδέα δημιουργίας μαθημάτων για γηραιότερους μετανάστες και μαθημάτων αναγνώρισης δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί σε άλλες χώρες. Είχαν αρχίσει να θεωρούνται ειδικοί από το προσωπικό του εκπαιδευτικού φορέα που συνειδητοποίησε ότι οι ικανότητες που είχαν αποκτήσει οι μέντορες ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμες για τους νέους εκπαιδευόμενους, το φορέα και τους μέντορες τους ίδιους.

5. Η διαδικασία μετάβασης πριν και μετά τη λήξη του προγράμματος

Η δια βίου μάθηση είναι μια συνεχής μεταβατική διαδικασία και δεν σταματάει με τη λήξη ενός προγράμματος. Η εκπαίδευση ενηλίκων χρειάζεται ν' αντιλαμβάνεται τον εαυτό της όχι μόνο σαν πάροχο εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστηρίων και σεμιναρίων αλλά και σαν σύντροφο τον εκπαιδευομένων όταν κάνουν βήματα «έξω» στον πραγματικό κόσμο φέροντας τις νέες γνώσεις και τις αποκτηθείσες δεξιότητες. Η εκπαίδευση ενηλίκων δεν πρέπει να έχει ανοιχτές πόρτες μόνο όταν οι εκπαιδευόμενοι θέλουν να ξεκινήσουν ή να συνεχίσουν την εκπαιδευτική τους πορεία αλλά και όταν θέλουν να γυρίσουν πίσω για να μιλήσουν για τις επιτυχίες τους, τα εμπόδια που συναντούν και τις νέες προκλήσεις. Οι φορείς εκπαίδευσης ενηλίκων θα πρέπει να προσφέρουν καθοδήγηση και δυνατότητα αναστοχασμού όταν ξεκινούν διάλογο με τους εκπαιδευόμενους: ομαδικός αναστοχασμός, καθοδήγηση και συμβουλευτική είναι κατάλληλες δράσεις που πετυχαίνουν αυτό το στόχο.

Είναι σημαντικό η εκπαιδευτική υποστήριξη να μην γίνεται αντιληπτή σαν κάτι που γίνεται «μια κι έξω» αλλά σαν ένα βιώσιμο μέτρο που ωθεί τις διαδικασίες δια βίου μάθησης. Για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ συμμετοχής σε ένα πρόγραμμα και της μετέπειτα ζωής, θεωρούμε ότι οι ακόλουθες αρχές είναι καίριας σημασίας.

5.1 Αξιολογώντας και επανεξετάζοντας απο κοινού με τους εκπαιδευομένους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας

Η αξιολόγηση δεν πρέπει να αφήνεται για το τέλος της μαθησιακής διαδικασίας. Η αξιολόγηση είναι δυνατό εργαλείο για την εκπαιδευτική διαδικασία και θα πρέπει να είναι μια συνεχής πρακτική. Η αξιολόγηση θα πρέπει να έχει μια διαλεκτική προσέγγιση και έτσι να αφήνει χώρο και χρόνο για ατομικό και ομαδικό αναστοχασμό. Αυτό βοηθάει τους συμμετέχοντες να μάθουν ο ένας από τον άλλον και να επαναδιαμορφώσουν τους μαθησιακούς τους στόχους και να τους συσχετίσουν με την καθημερινή τους ζωή, και στις δυνατότητές τους να συμμετέχουν σε διάφορες σφαίρες της κοινωνίας.

Η αξιολόγηση πρέπει να γίνεται τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο και μπορεί να συνδυαστεί με καθοδήγηση και συμβουλευτική από τους εκπαιδευτές. Οι εκπαιδευτές πρέπει να είναι ανοιχτοί απέναντι στους εκπαιδευόμενους και να αντανακλούν το ρόλο τους. Αυτό κάνει δυνατή την προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις ανάγκες των συμμετεχόντων.

Εάν είναι δυνατό, είναι καλή ιδέα να γίνεται μια συνάντηση με την ομάδα των εκπαιδευομένων κάποιους μήνες (τέσσερις με έξι) μετά τη λήξη του προγράμματος ώστε να συνεχιστεί ένας διαρκής διάλογος με τα άτομα σχετικά με τις εμπειρίες τους. Επιπλέον, το να παρέχεται χώρος και χρόνος σε πρώην συμμετέχοντες για να μιλήσουν σχετικά με τις εμπειρίες τους μαζί με τρέχουσες εκπαιδευτικές ομάδες, θα ωφελήσει τόσο τους πρώην όσο και τους νυν εκπαιδευομένους.

Leicester Adult Skills and Learning Service (Υπηρεσία για τις ικανότητες και την εκπαίδευση ενηλίκων του Leicester) (LASALS), Αγγλία

✓ **καθοδήγηση πριν τη λήξη του προγράμματος**

Στο LASALS, η εκπαιδευτική διαδικασία παίρνει τη μορφή εκπαιδευτικής συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων, με τους εκπαιδευτές να ρωτάνε κάθε έναν εκπαιδευόμενο ξεχωριστά σχετικά με τις προσωπικές του/της ανάγκες έτσι ώστε το μάθημα να μπορέσει να τις καλύψει όσο το δυνατόν περισσότερο. Οι εκπαιδευόμενοι αποφασίζουν μόνοι/ες τους σε τι αντικείμενα θα ήθελαν να εκπαιδευτούν, που σημαίνει ότι τα μαθησιακά τους ενδιαφέροντα ενσωματώνονται στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Επιπλέον, στο LASALS οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές δημιουργούν ένα αρχείο προόδου και επιτευγμάτων και ένα εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πλάνο. Αυτό είναι ένα αρχείο που επιτρέπει στην/στον εκπαιδευόμενη/ο και τη/το εκπαιδεύτρια/-τη να συμφωνήσουν πάνω στα προσδοκώμενα ατομικά μαθησιακά αποτελέσματα και πως και πότε θα αξιολογηθούν.

Στο τέλος των μαθημάτων τους, οι εκπαιδευόμενοι στο LASALS περνάνε συμβουλευτική σχετικά με τις επιλογές εξέλιξης και τις απαιτήσεις, τόσο μέσα στα πλαίσια της υπηρεσίας όσο και για άλλους φορείς. Στους εκπαιδευτές παρέχεται ένα «φυλλάδιο συμβουλευτικής εξέλιξης» καθώς και μια «λίστα ελέγχου λήξης μαθήματος» για να τους υπενθυμίσει και να τους βοηθήσει να ανταπεξέλθουν στη συμβουλευτική πριν τη λήξη του προγράμματος.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το LASALS επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.lasals.co.uk/.

5.2 Εστιάζοντας στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και ικανότητες και τη χρήση τους

Μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα βοηθητική η από κοινού με τους εκπαιδευόμενους αποτύπωση των γνώσεων που έχουν αποκτήσει ως αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Για παράδειγμα, η δημιουργία λιστών που αφορούν το τι έχει επιτευχθεί μπορεί να οδηγήσει σε συζήτηση με τους συμμετέχοντες σχετικά με το πώς μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτές τις νέες δεξιότητες σε διαφορετικά πλαίσια.

House of Science and Technology (Εστία επιστημών και τεχνολογίας) - Vratsa, Βουλγαρία

✓ **καθοδήγηση μετά τη λήξη του προγράμματος**

Το House of Science είναι ένας φορέας επαγγελματικής κατάρτισης με στόχο να βοηθήσει τους ανέργους να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας βελτιώνοντας τις ικανότητές τους. Ένα από τα μαθήματα εκπαιδεύει τους συμμετέχοντες στο να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση. Στους

εκπαιδευόμενους κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης παρέχεται υποστήριξη για την ανάπτυξη των δικών τους επιχειρηματικών πλάνων και προγραμμάτων. Η επαφή με τους συμμετέχοντες συνεχίζεται και μετά την ολοκλήρωση των μαθημάτων. Κάποιοι λαμβάνουν ακόμα και σήμερα συμβουλευτική από εκπαιδευτές στο «House of Science» ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσουν τα δικά τους επιχειρηματικά πλάνα και κάνουν αιτήσεις για χρηματοδότηση μικρών επιχειρήσεων.

5.3 Πρώην εκπαιδευόμενοι σε ρόλο μέντορα

Οι φορείς θα πρέπει να προωθούν και να διευκολύνουν την επαφή με πρώην εκπαιδευόμενους, κάτι το οποίο μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερης σημασίας για την εκπαιδευτική διαδικασία. Μπορεί να κινητοποιήσει τους συμμετέχοντες ενώ κατ' αυτόν τον τροπο αναγνωρίζονται οι πρώην εκπαιδευόμενοι ως σημαντικά πρόσωπα. Οι πρώην εκπαιδευόμενοι μπορούν να είναι σαν επισκέπτες εκπαιδευτές όπου θα μοιραστούν τις εμπειρίες τους σχετικά με το πώς η εκπαιδευτική διαδικασία τους βοήθησε να μελλοντική ζωή τους. Μπορούν να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να αναγνωρίζουν δυνατότητες και εμπόδια και να βρίσκουν τρόπους να προχωρήσουν. Καθώς έχουν βρεθεί στη θέση της/του εκπαιδευόμενης/-ου, οι εμπειρίες τους θεωρούνται πιο αξιόπιστες.

Ένας άλλο τρόπος είναι μια ομάδα εκπαιδευομένων να επισκεφτεί πρώην εκπαιδευόμενους ώστε να δει τους τρόπους που συμμετέχουν στην κοινωνία - για παράδειγμα μέσω της δουλειάς ή της εργασίας τους σε έναν κοινωνικό οργανισμό.

Wik's Folk High School, Σουηδία

- ✓ **πρωταθλητές στη μάθηση**
- ✓ **δίκτυα ομοτίμων**

Στο Wik's Folk High School προσφέρονται πέντε ειδικότητες διάρκειας ενός χρόνου η κάθε μία: Θέατρο, Μουσική, Δημιουργική Γραφή, Καλές Τέχνες. Ο τρόπος που λειτουργούν αυτά τα προγράμματα θα μπορούσε να λέγεται και «Ανοιχτές Πόρτες».

Κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων, οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι συνδέονται (μέσω επισκέψεων, κοινωνικά δίκτυα και email, κλπ) με ανθρώπους που εργάζονται στους ίδιους τομείς έτσι ώστε, όταν ολοκληρωθεί η εκπαίδευση, οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν στα χέρια τους ένα μεγάλο δίκτυο και αρκετά πιθανά μέρη που θα μπορούσαν να επισκεφτούν στο μέλλον. Δουλέψαμε αρκετά ώστε να δώσουμε στους αποφοίτους μας τη δυνατότητα να συνδεθούν με πρώην συμμετέχοντες οι οποίοι μετά το πέρας των σπουδών τους βρήκαν εργασία στον ίδιο τομέα.

Η συνάντηση με ανθρώπους που εργάζονται στον επισφαλή τομέα της τέχνης και του πολιτισμού, δίνει στους νέους συμμετέχοντες κουράγιο για να συνεχίσουν. Επομένως καλούνται συνέχεια από το Wik πρώην συμμετέχοντες για να μιλήσουν με τους εκπαιδευόμενους. Οι πρώην εκπαιδευόμενοι έρχονται να δουν «τους νέους» όταν δίνουν παραστάσεις και κατά τη διάρκεια της Ημέρας Wik. Οι πρώην εκπαιδευόμενοι είναι επίσης σημαντικό παράδειγμα προς μίμηση όταν εργάζονται στον φορέα σαν επισκέπτες εκπαιδευτές. Οι νυν και οι πρώην συμμετέχοντες από διαφορετικά έτη συνδέονται μεταξύ τους μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το μαθητικό οργανισμό (Wik's elevförbund).

Παράλληλα με το έργο του Wik να διασχύσει τα σύνορα μεταξύ των διαφόρων μορφών τέχνης, αυτό το δίκτυο δημιουργεί επίσης δεσμούς μεταξύ των ακτιβιστών του πολιτισμού και τους επαγγελματίες. Αυτή η σχέση έχει σαν αποτέλεσμα, για παράδειγμα, οι πρώην εκπαιδευόμενοι να σχεδιάζουν από κοινού πολιτιστικές δραστηριότητες και φεστιβάλ σε διάφορα μέρη και πόλεις της Σουηδίας.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Wik's Folk High School επισκεφτείτε το σύνδεσμο: http://www.lul.se/sv/Kampanjwebbar/Wiks-folkhogskola/Wik-Folk-High-School/

5.4 Ανοίγοντας πόρτες σε άλλους φορείς και οργανισμούς

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της δια βίου μάθησης είναι η

κατάκτηση νέων χώρων και πλαισίων και η οικειοποίησή τους ως κομμάτια των ζωών μας. Η εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να περιλαμβάνει επισκέψεις σε συνελεύσεις της κοινότητας, χώρους εργασίας, κέντρα ανέργων, πολιτιστικά κέντρα, βιβλιοθήκες, νοσοκομεία, κοινωνικές οργανώσεις, πολιτικά κόμματα κλπ. Οι επισκέψεις θα πρέπει να προετοιμάζονται και να επανεξετάζονται μετά το πέρας τους καθώς και να λαμβάνονται υπόψη τα διαφορετικά χαρακτηριστικά που φέρουν οι εκπαιδευόμενοι.

Οι εκπαιδευτικοί φορείς που συμμετέχουν σε συγκεκριμένα κινήματα ή οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα μελλοντικών ευκαιριών που μπορούν να παρέχουν στους συμμετέχοντες.

Women`s Learning House Frankfurt – beramí berufliche Integration, Γερμανία

✓ **συνεργασία**

✓ **συμμετοχή πολιτών**

Το Beramí είναι ένας σύλλογος που στοχεύει στην επαγγελματική κατάρτιση γυναικών με ιστορικό μετανάστευσης. Ο φορέας διατηρεί ένα μεγάλο συνεργατικό δίκτυο σχεδιασμένο έτσι ώστε να συνδέει ειδικούς μεταξύ τους. Πέρα από την παροχή συμβουλευτικής, το beramí εργάζεται και για την αναγνώριση των επαγγελματικών και γενικότερων προσόντων των συμμετεχόντων που έχουν αποκτηθεί από τις χώρες προέλευσής τους.

Επιπλέον, στο beramí λειτουργεί επίσης εκπαιδευτικός χώρος, που παρέχει την υποδομή για αυτό-οργανωμένη συμμετοχή πολιτών. Ο εκπαιδευτικός χώρος παρέχει προγράμματα διάρκειας ενός έτους για κατάρτιση ενδιαφερόμενων συμμετεχόντων για να γίνουν πολιτιστικοί διαμεσολαβητές σε δυο διαφορετικά βασικά θέματα: υπηρεσίες υγείας και εργασία με πολίτες τρίτης ηλικίας. Ένας από τους βασικότερους στόχους είναι η εκπαίδευση εθελοντών που θέλουν να συμμετέχουν στις δράσεις και η αύξηση του ποσοστού των μεταναστών στη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Η εκπαίδευση γίνεται δωρεάν για τους συμμετέχοντες και περιλαμβάνει επικοινωνιακή εκπαίδευση, αντιμετώπιση συγκρούσεων και βιογραφικοί δουλειά ανάμεσα σε πολλά άλλα.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα επισκεφτείτε το σύνδεσμο www.berami.de (στα γερμανικά).

5.5 Προάγοντας τη συντροφικότητα και την αμοιβαια εμπιστοσύνη

Είναι σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι να νιώθουν ευπρόσδεκτοι καθ' όλη τη διάρκεια. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτές πρέπει να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον όπου όλοι θα νιώθουν ότι μπορούν να ακουστούν. Είναι εξίσου σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι να είναι προετοιμασμένοι να διαχειριστούν περιπτώσεις και περιβάλλοντα εκτός τάξης όπου μπορεί να μην είναι ευπρόσδεκτοι.

Συμβουλευτική για την εκπαίδευση - Jubiz, Volkshochschulen Vienna, Αυστρία

✓ **συμβουλευτική**

✓ **δημιουργία σταθερών σχέσεων**

Το κέντρο εκπαιδευτικής συμβουλετικής του Κέντρου Εκπαίδευσης Νέων του Wiener Volkshochschulen (Jubiz) προσφέρει εξατομικευμένη κοινωνικό-εκπαιδευτική υποστήριξη πέρα από συγκεκριμένα μαθήματα και έχει σαν στόχο να δημιουργήσει δυνατές και σταθερές σχέσεις μεταξύ των εκπαιδευομένων. Ένας παράγοντας-κλειδί της επιτυχίας αυτής της εργασίας είναι οι προσωπικές επαφές και εμπιστοσύνη μεταξύ των συμβούλων, των εκπαιδευτών, των κοινωνικών λειτουργών και των εκπαιδευομένων καθώς και η εμπειρία του να μπορείς να ακουστείς και να γίνεσαι αποδεκτή/ός.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το φορέα επισκεφτείτε το σύνδεσμο http://www.vhs.at/16-vhs-ottakring/jubiz.html (στα γερμανικά).

5.6 Αντιλαμβάνοντας τα άτομα μέσα στα δικά τους πλαίσια

Όταν αναλύουμε πώς η εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν στα διάφορα πλαίσια της κοινωνίας, θα πρέπει να χρησιμοποιούμε ταυτόχρονα μια ατομική και μια διαρθρωτική προσέγγιση. Αυτό πρέπει να γίνεται μαζί με τους εκπαιδευόμενους. Ποιοι είναι οι λόγοι που εμποδίζουν τη συμμετοχή μου σε πράγματα και πως μπορώ να τους ξεπεράσω από μόνη/ος μου και πως μπορώ να προσπαθήσω μαζί με άλλους να αλλάξω τα συστημικά αυτά εμπόδια;

"Red Thread" (Κόκκινη Κλωστή) – Λαϊκό Πανεπιστήμιο Kvarnby, Σουηδία

✓ **συμμετοχή πολιτών**

✓ **ανοίγοντας πόρτες**

Το πρόγραμμα «Red Thread» του Kvarnby Folk High School στη Σουηδία απευθύνεται σε γυναίκες Ρομά με χαμηλό επίπεδο προσόντων. Ο φορέας έχει διασυνδέσεις με αρκετούς άλλους φορείς. Οι συμμετέχουσες ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στην ανάπτυξη της κοινωνίας καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Οι κοινότητες των Ρομά (υπάρχουν τουλάχιστον πέντε διαφορετικές κοινότητες Ρομά στη Σουηδία) θεωρούνται από τις πιο αποκλεισμένες ομάδες και γίνονται δέκτες των περισσότερων διακρίσεων από οποιαδήποτε άλλη ομάδα ανθρώπων στη Σουηδία. Οι συμμετέχουσες στο «Red Thread» έμαθαν να φτιάχνουν και να διαχειρίζονται συλλόγους (τόσο από άποψη ικανοτήτων όσο και γνώσεων). Αυτό είναι σημαντικό για την Σουηδική κοινωνία ώστε να είσαι σε θέση να υπερασπιστείς τα δικαιώματά σου και να επικοινωνήσεις με άλλες ομάδες, αρχές και πολιτικούς. Μπορεί να είναι επίσης μια ευκαιρία να βρεις δουλειά. Με την ενεργή υποστήριξη των υπευθύνων του φορέα, οι συμμετέχουσες ξεκίνησαν το δικό τους σύλλογο γυναικών Ρομά.

Flandre Youth Centre - La Ligue de l'einseignement, Γαλλία

✓ **συνεργασία συμβουλευτική**

Ο στόχος του κέντρου είναι να βοηθήσει νέους ανθρώπους (κυρίως νέους μετανάστες) να αποκτήσουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και την απασχόληση, να προωθηθεί η κοινωνική τους ενσωμάτωση και τα ατομικά τους δικαιώματα. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, το κέντρο προσφέρει διάφορες υπηρεσίες σε συνεργασία με άλλους τοπικούς φορείς: συμβουλές σχετικά με τη στεγαστική και εκπαιδευτική αγορά, την αγορά

εργασίας, μαθήματα Γαλλικής γλώσσας, πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες καθώς και συναντήσεις για θέματα υγείας και νομικής φύσης. Ο ιστός των τοπικών συνεργασιών είναι καίριας σημασίας γι' αυτές τις υπηρεσίες καθώς πολλοί από τους επισκέπτες βρίσκονται σε πραγματικά δύσκολη κατάσταση. Είναι άνθρωποι που στερούνται βασικά δικαιώματα όπως η στέγαση ή/και εκπαίδευση, επομένως η ενασχόληση μαζί τους απαιτεί αρκετό χρόνο κάτι που ξεπερνάει τις δυνατότητες του κέντρου νέων. Το γεγονός ότι εμπλέκονται και άλλοι φορείς σημαίνει ότι συνδυάζονται η τεχνογνωσία και η εξειδίκευση των φορέων και μοιράζονται έτσι τις υπηρεσίες.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφτείτε το σύνδεσμο www.ligueparis.org/antennes-jeunes-flandre.

Αναφορές

Bau-Madsen, Jeanne. Study Circle – the Workshop of Democracy. Folkevirke.

Elboj, Carmen andRekoNiemelä. “Sub-Communities of Mutual Learners in the Classroom: The Case of Interactive Groups.” In: Revista de Psicodidáctica. 15 (2) 2010.177-189.

Freire, Paulo. Pedagogy of the Oppressed: 30th Anniversary Edition. New York: Continum, 2001.

Kil, Monika, B. Dasch and M. Henkes, under collaboration of Laura Lücker.Outreach-Empowerment-Diversity: Collection, Presentation and Analysis of Good Practice Examples from Adult Education Leading Towards an Inclusive Society.DeutschesInstitut für Erwachsenenbildung. 2013.

Larson, Berit. The Focal Point of Popular Adult Education – From Teaching Citizenship to Learning Democracy.Lecture given at OED Trainer Workshop 17th April 2013.

McGivney, Veronica. Outreach.NIACE Briefing Sheet 17, 2001.

Moser, Helga (Editor). Opening Doors to Adult Education for Migrants Guidelines for working with Education Ambassadors - Grundtvig “Learning Community” Project.Graz, 2012. 17.

“Social Value of Adult Learning for Community Empowerment”.NIACE, 2011.

Suda, Liz. “Dialogic Literary Circles: a Practice Matching the Theory.” In: Fine Print: a Journal of Adult English Language and Literacy Education. Melbourne: Victorian Adult Literacy and Basic Education Council, 2002.7-10.

Πηγές εικόνων & φωτογραφιών

Σελίδες 8, 9, 10, 12, 18, 24:
Shutterstock

Σελίδα 13:
ΔΑΝΦΗ ΚΕΚ, Ελλάδα

Σελίδες 15, 16, 23(β, γ):
lernraum.wien, Αυστρία

Σελίδες 17, 25:
Amelie Louys– Adult School La Verneda - Sant Martí, Ισπανία

Σελίδα 21:
©KamenTabakov, http://www.flickr.com/photos/kamen-tabakov/3865090701/, no changes made.

Σελίδα 22:
FAEA, Φιλανδία

Σελίδα 23(α):
Mannheimer Abendakadmie – Migrantinnen lotsen Migrantinnen

Σημειώσεις

1 cf. eaea. adult education trends and issues in europe 2006, http://www.ginconet.eu/sites/default/files/library/ae_trends_issues_europe.pdf (accessed 2nd January2014)
2 “people at risk of poverty or social exclusion”, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=t2020_50, accessed 30th June 2013.
3 “poverty and social exclusion”, http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catid=751 (accessed 30th June 2013)
4 cf. european commission. roma and education: challenges and Opportunities in the european union. publications Office of the european union: 2012. 17
5 paolo Freire was a Brazilian educator and philosopher who laid the foundations of critical pedagogy in the 1970s.
6 cf. Freire 74.
7 cf. european commussion. study on active citizenship education, Final report. publications Office of the european union: 2007. http://ec.europa.eu/education/moreinformation/doc/activecit_en.pdf, accessed 21th april 2013.
8 cf. recommendation of the european parliament and of the council of 18 December 2006 on Key com petences for Lifelong Learning (Official Journal L 394 of 30.12.2006). http://eur-lex.europa.eu/Lexuriserv/Lexuriserv.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:pDF, accessed 31st January 2014
9 most of the good practice examples provided on the following pages have been published in Kil, monika, B. Dasch and m. henkes. Outreach - empowerment - Diversity: collection, presentation and analysis of good practice examples from adult education leading towards an inclusive society. Bonn: Deutsches institut für erwachsenenbildung, 2013. Furthermore, examples collected in feedback reports written by practitioners and other experts commenting on the first draft of this publication have been included.
10 most of the examples were collected with a specific target group in mind. however, we believe that many of the ideas can be transferred to the work with different groups as well.
11 cf. moser, helga (editor). Opening Doors to adult education for migrants Guidelines for working with education ambassadors - Grundtvig “Learning community” project. Graz, 2012. 17. http://www.zebra.or.at/projekte/Learningcommunity_Opening-doors.pdf, accessed 20th march 2014.
12 For an overview of the different outreach models cf. mcGivney.
13 skills needed for staff doing outreach as outlined by mcGivney and used in the analysis of good practice examples by OeD members: “Outreach work requires a very wide range of practical and interpersonal skills. staff need to be able to conduct local research; to identify local networks; to contact and negotiate with a range of different agencies, groups and individuals; to interact with and listen to people and identify their learning interests and needs; to set up and co-ordinate meetings; to locate and negotiate use of premises; to broker provision between groups and providers. in performing these and other tasks, they need to have: sensitivity, respect for others and the host communities; the ability to adapt to different groups and different situations and to react to widely differing wants and needs.”
14 suda, Liz. “Dialogic Literary circles: a practice matching the theory.” in: Fine print: a Journal of adult english Language and Literacy education. melbourne: victorian adult Literacy and Basic education council, 2002. 7.
15 For more information on the six thinking hats by de Bono see http://www.debonothinkingsystems.com/tools/6hats.htm.
16 cf. elboj, carmen and reko niemelä. “sub-communities of mutual Learners in the classroom: the case of interactive Groups.” in: revista de psicodidáctica. 15(2) 2010. 177-189.
17 cf. ibid.183.

Κεφάλαιο	Φορέας	Παράδειγμα καλής πρακτικής	Εταίρος που παρείχε το παράδειγμα
1.1	Greenwich Community College, England	GREAT project	Alistair Lockhart Smith, National Institute of Adult Continuing ducation (NIACE)
1.1	Kvarnby Adult Education Centre, Sweden	The “Red Thread”	Mats Ehn and IngegerdAkselsson Le Douaron, Learning for Active Citizenship - FOLAC
2.1	Escuela de PersonasAdultas La Verneda-Sant Martí Spain	Peer-to-peer approach	Natalia Fernandez, Romani Association of Women DromKotarMestipen
2.2	Kvarnby Adult Education Centre, Sweden	The “Red Thread”	Mats Ehn and IngegerdAkselsson Le Douaron, Learning for Active Citizenship - FOLAC
2.3	La Ligue de l’enseignement de Dordogne (La Ligue 24), France	Flexible course schedules	Mélanie Schoger, La Ligue de l’enseignement
2.3	Kansan Sivistysliitto (KSL), Finland	„Everyday Skills for Immigrants"	JohanniLarjenko , Finish Adult Education Association (FAEA)
2.3	Sundsvall Folk High School, Sweden	Overcoming obstacles to participation	Mats Ehn, Learning for Active Citizenship - FOLAC
3.1	Integration and Migration Foundation Our People (MISA), Estonia	Language Club	TiinaJääger , Estonian Non-formal Adult Education Association (ENAEA)
3.2	Vienna Adult Education Centre, Austria	German in the park	Dr. Thomas Fritz, lernraum.wien
3.2	SprogcentretiKalundborg, Denmark	Varied learning spaces	Dr. Trine Bendix Knudsen, Danish Adult Education Association (DAEA)
3.3	Kvarnby Adult Education Centre, Sweden	The “Red Thread”	Mats Ehn and IngegerdAkselsson Le Douaron, Learning for Active Citizenship - FOLAC
3.4	KAMA Vienna, Austria	Courses by asylum seekers, refugees and migrants	Dr. Thomas Fritz, lernraum.wien
3.5	Escuela de PersonasAdultas La Verneda-Sant Martí, Spain	Dialogic Literary Circles	Natalia Fernandez, Romani Association of Women DromKotarMestipen
3.5	Folkevirke Denmark	Study Circle	Dr. Trine Bendix Knudsen, Danish Adult Education Association (DAEA)
3.5	DAFNI KEK, Greece	View’n’Act	Vassiliki Tsekoura , Dafni KentroEpaggelmatikis Katartisis DAFNI KEK
3.6	VHS Offenburg, Germany	Film Talks	Lisa Freigang, German Adult Education Association (DVV)
3.7	Escuela de PersonasAdultas La Verneda-Sant Martí, Spain	Interactive Groups	Natalia Fernandez, Romani Association of Women DromKotarMestipen
3.8	Third Age, Ireland	FáilteIsteach	Dr. Catherine Maunsell, Ireland, Educational Disadvantage Centre, St. Patrick’s College, Drumcondra;
4.1	Leicester Adult Skills and Learning Service (LASALS), England	Learner Focus Groups	Alistair Lockhart Smith, National Institute of Adult Continuing Education (NIACE)
4.1	Mamak Adult Education Centre, Turkey	Evaluating learners’ needs	Arzu Ozyol , HYDRA International Projects & Consulting
4.2	Escuela de PersonasAdultas La Verneda-Sant Martí, Spain	Institutionalised learner involvement	Natalia Fernandez, Romani Association of Women DromKotarMestipen
4.3	Mannheimer Abendakademie und Volkshochschul GmbH, Germany	Migrants become multipliers for adult education	Lisa Freigang, German Adult Education Association (DVV)
5.1	Leicester Adult Skills and Learning Service (LASALS), England	Learning plans	Alistair Lockhart Smith, National Institute of Adult Continuing Education (NIACE)
5.2	House of Science and Technology, Bulgaria	Guidance after the course	EvelinaVaskova, House of Science and Technology
5.3	Wik´s Folk High School, Sweden	Peer networks	Mats Ehn and IngegerdAkselsson Le Douaron, Learning for Active Citizenship - FOLAC
5.4	beramí berufliche Integration e.V., Germany	Learning House	Prof. Dr. Monika Kil, Donau- Universität Krems (formerly DIE Bonn)
5.5	Vienna Adult Education Centre, Austria	Youth Education Centre of the Wiener Volkshochschulen (Jubiz)	Dr. Thomas Fritz, lernraum.wien
5.6	Kvarnby Adult Education Centre, Sweden	The “Red Thread”	Mats Ehn and IngegerdAkselsson Le Douaron, Learning for Active Citizenship - FOLAC
5.6	La Ligue de l’enseignement – Flandre Youth Centre, France	Forming partnerships to react to participants’ needs	Mélanie Schoger, La Ligue de l’enseignement